SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ SKAGO S PETERSBURG SOCIETATEA FILOZOFICA ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE Și PSIHOLOGII JURNAL, BAZĂ prof' c Dr Grotom și A A Abrikosov ANUL XXI Editat de L M Lopatin Cartea a IV-a ( ) SEPTEMBRIE-OCTOMBRIE, MOSCOVA Tip-litografia Asociației lui I N Kdshnerev și N° str Pvieyaovszhaya, Seb W CONŢINUT Pagină, William James (necrolog) De la redactori V James, ca psiholog G Chelpanova Despre filosofia istoriei lui Hegel Sfârşit V Guerrier Ideea nemuririi sufletului ca problemă a teoriei cunoașterii N Loeokago Probleme de filozofie a economiei S Bulgakov Principalul dualism al procesului socio-economic și ideea dreptului natural P Struve Etica lui D Hume II Principii de baza N Vinogradova Rezultatele chestionarului privind instituirea predării psihologie în liceu P Blonsky Există un loc pentru psihologie în liceu? G Chelpanova Critică și bibliografie I Pliant bibliografic Știri și note Anunturi Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers" V W James (Necrolog) Pe august ( ), celebrul filozof american William James, profesor emerit la Universitatea Harvard, a murit din cauza unei boli de inima William James, fiul lui Henry James, faimosul mistic Swedenborgian și fratele scriitorului american Henry James, s-a născut la New York, la ianuarie Inițial, a studiat medicina și în a primit titlul de doctor în medicină Toate activitățile sale de aproape de ani au fost dedicate Universității Harvard Din până în a fost profesor de anatomie și fiziologie comparată În a devenit profesor de filozofie, apoi în profesor de psihologie În a revenit la predarea filozofiei B Biblioteca "Runivers" VI an părăsește profesorul pentru a se angaja exclusiv în activitate literară Din , o serie de articole ale sale au început să apară în revista franceză Critique philosophique Volumul conține articolul Quelques considérations sur la méthode subjective Urmează apoi studiile sale: La caractéristique intellectuelle de l'homme ( ), Sentiment de la rationalité ( ) și în sfârșit articolul său "Sens de l'effort" ( ) Aceste articole au atras curând atenția filozofilor francezi asupra lui De asemenea, a contribuit la următoarele reviste: Mind, Journal of speculative Philosophy, Scribner's Magazine și Proceedings of Lond Societatea de Cercetări Psihice Lucrările sale filozofice inițiale au fost influențate de critica neo-kantiană franceză El este cel mai îndatorat, se pare, lui Renouvier și Pillon Acesta din urmă îi dedică două volume din Fundamentele sale de psihologie, în propriile sale cuvinte, "ca expresie a iubirii și a recunoștinței pentru tot ceea ce datorează revistei Critique philosophique" Activitatea sa psihologică a fost influențată de școala franceză de psihiatri Faima sa largă este evidențiată de faptul că a fost membru al multora Biblioteca "Runivers" vil academiilor superioare şi societăţilor ştiinţifice A fost membru al "Academiei Naționale de Științe" americane, membru corespondent al Institutului Francez, membru al Academiei de Științe din Berlin, membru al Academiei Regale de Științe Daneze, membru al Academiei de Lincei din Roma De altfel, a fost membru de onoare al Societății de Psihologie din Moscova Cele mai importante lucrări ale sale:) Principles of Psychology,) Text-book of Psychology) Wille to believe and other Essays) Nemurirea umană) Convorbiri cu Teacher's on Psychology) Experienţa varietăţilor de religii) Pragmatism) Un univers pluralist) Sensul adevărului: o continuare a pragmatismului Toate aceste cărți, cu excepția primei și ultimelor două, au fost traduse în limba rusă Este greu de spus în ce domeniu a câștigat cea mai mare faimă Scrierile sale despre psihologie reprezintă un fenomen foarte proeminent în literatura modernă -^ Popularitatea uriașă a căzut în partea sa pentru eseul "Despre diferitele tipuri de experiență

religioasă" Această carte a apărut în momentul celui mai intens interes pentru problemele religioase și a primit o foarte largă răspândire Dar poate Biblioteca "Runivers" VIII el a atras cea mai mare atenţie asupra lui, ajungând în fruntea acelei curente filosofice numite "pragmatism" A stârnit cel mai viu interes în el, a stârnit dispute, îndoieli ■ Vestea morții sale subite a răsunat cu durere puternică printre numeroșii săi admiratori de pe tot globul A plecat fără să aibă timp să spună multe și nu există nicio speranță că se va găsi în curând un succesor demn al operei sale! Biblioteca "Runivers" James ca psiholog În , a fost publicată cartea lui W James "Foundations of Psychology" și din acel moment James a ocupat o poziție proeminentă în literatura mondială lumină într-un asemenea moment în care conceptul de psihologie fiziologică domina încă atât de mult mințile încât identificarea de psihologie cu Fiziologia a fost un fenomen foarte frecvent În ciuda acestui fapt, James's Foundations of Psychology este "psihologie" în sensul propriu al cuvântului James nu este deloc interesat de detaliile psihologiei fiziologice și experimentale moderne El este peste tot în căutarea principiilor; el se ocupă în primul rând de întrebările fundamentale Deoarece tocmai principiile fundamentale sunt cele care au o valoare deosebită pentru el și deoarece dezvoltarea principiilor fundamentale este extrem de lentă, psihologia modernă în ochii lui nu reprezintă nimic puternic diferit de psihologia anterioară Psihologia modernă, potrivit lui James, nu a produs nimic esențial nou în comparație cu psihologia anterioară "După umila mea părere", spune el, nu există o "nouă psihologie" demnă de un asemenea nume Există încă aceeași veche psihologie care s-a născut pe vremea lui Locke, plus puțină fiziologie a sistemului nervos și a organelor senzoriale , plus teoria evoluționistă și, în sfârșit, plus câteva întrebări de filosofie, Cartea Biblioteca "Runivers" CHELPANOV indicii subtile ale autoobservării ") Dintre toate acestea, James alege doar ceea ce are un caracter cu adevărat psihologic Meritul extraordinar al lui James constă în faptul că este un psiholog prin excelență Folosește pe scară largă tot felul de teorii fiziologice, peste tot se bazează pe explicația fenomenelor mentale "creier", "celule creierului" etc Cu toate acestea, el nu este mai puțin un psiholog adevărat, deoarece subiectul psihologiei, în opinia sa, poate fie doar ceea ce este subiectul autoobservării Orice așa-zis procesele mentale inconștiente care se învecinează cu cele pur fiziologice nu există pentru psihologia lui James "Senzațiile de inervație", care nu au jucat niciodată un rol atât de important în explicarea a tot felul de fenomene mentale greu de explicat, nu există pentru James Ele nu există, deoarece, folosind indicațiile autoobservării, nu am putut găsi ei Jacob acordă o atenție deosebită acestui lucru și el însuși folosește în cea mai mare măsură autoobservarea Psihologia lui abundă de observații foarte subtile, exprimate, de altfel, într-o Formă extrem de elegantă, adesea artistică O altă trăsătură remarcabilă a lui James, ca psiholog, este combinația dintre considerația teoretică cu materialul Factual extins, combinația dintre speculații cu un respect uimitor pentru Fapte Pentru construirea acestor teorii sau a altora, James se bazează întotdeauna pe numeroase Fapte din psihologia experimentală, fiziologia sistemului nervos, psihiatrie etc Pentru el, nu există Fapte pe care le-ar considera mici, nesemnificative De asemenea, nu se teme de extrase extinse din mărturia vreunui somnambul, bolnav mintal, Psihologia în convorbirile cu profesorii, M p Biblioteca "Runivers" JAMES CA PSIHOLOG sucul unei persoane cu o dispoziție religioasă accentuată etc , deoarece nu se teme de cele mai abstracte teorii metafizice Psihologia lui se

caracterizează la fel de mult prin culegerea minuțioasă a faptelor mărunte, cât și prin cele mai înalte generalizări A treia trăsătură caracteristică a lui James este îndrăzneala sa extraordinară în concluziile sale Dacă i s-a părut că "nativismul" este conceptul care servește la explicarea percepției spațiului, atunci nu s-a oprit înainte de a admite că fiecare senzație are toate calitățile extensiei Nu numai senzațiile vizuale au inițial toate proprietățile de extensie: plan și adâncime, dar același lucru se poate spune despre senzațiile de miros, gust, etc Dacă i s-ar părea că așa-numita conștiința subliminală poate servi la explicarea fenomenelor complexe ale vieții mentale, el nu numai că a permis existența conștiinței subliminale, dar a folosit-o pe scară largă pentru tot felul de explicații Era nevoie de un curaj extraordinar pentru a admite în vremea noastră, când "științific" și "exact" sunt sloganul, posibilitatea admiterii ipotezelor spiritualiste, telepatia etc Erudiție extinsă, versatilă, teorii îndrăznețe și originale, darul unei expoziții convingătoare - acestea sunt trăsăturile lui James ca psiholog Datorită tuturor acestor lucruri, influența lui James asupra dezvoltării psihologiei a fost neobișnuit de mare A contribuit la ridicarea interesului pentru psihologie, nu numai în America Să ne oprim asupra analizei principalelor puncte ale psihologiei James și, în primul rând, să luăm în considerare părerile sale asupra naturii conștiinței Care sunt caracteristicile conștiinței? Conștiința, în primul rând, se distinge prin caracterul ei spontan: ea începe acțiunea de la sine, în timp ce tot ceea ce este fizic pentru acțiunea sa are nevoie de un fel de impuls din exterior O altă trăsătură distinctivă a conștiinței este că este oportună Fiecare psiho- * Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Procesul ceh conține un anumit scop Dacă cineva acceptă spontaneitatea conștiinței, atunci este ușor de văzut cât de departe se află James din punctul de vedere al unei explicații mecanice a fenomenelor psihice Mă refer la doctrina general acceptată, mai ales în anii - , conform căreia spiritualul este un epifenomen, este un apendice accidental la procesele fiziologice, care nu are absolut nicio semnificație reală James critică această doctrină, pe care o numește teoria automatismului *) Cea mai clișeică expresie a acestei teorii o găsim în Huxley, care spune: "Conștiința animalelor este legată de mecanismul corpului lor doar ca un produs secundar al activității sale și este la fel de incapabilă să schimbe această activitate ca fluierul a unei locomotive care o însoţeşte este activitatea sa, nu îi afectează deloc mecanismul Voința lor, de exemplu, este doar un indiciu al unei schimbări fizice, dar nu este în niciun caz cauza unor astfel de schimbări* Potrivit susținătorilor acestei doctrine, știința ar trebui să protesteze împotriva folosirii "conștiinței" în cercetarea științifică După cum este ușor de văzut, aceasta este poziția care este în prezent utilizată pe scară largă de așa-numitul psihologie "obiectivă" Susținătorii automatismului consideră că este imposibil să recunoască semnificația cauzală a conștiinței, deoarece este de neînțeles "Nu ne putem imagina", spun ei, "modul de acțiune al voinței sau al oricărui alt element al conștiinței " Argumentația lui James a sunat neobișnuit de îndrăzneață pentru sfârșitul anilor , când a început să demonstreze caracterul efectiv al conștiinței În opinia sa, avem toate motivele să credem că conștiința poate exercita un efect cauzal Acest lucru este cel mai clar din faptul că conștiința este o activitate selectivă Conștiința selectează întotdeauna dintr-o cantitate cunoscută de date, întărind una în timp ce o suprimă pe cealaltă Dacă alege, înseamnă Principiile psihologiei Vol I, p Biblioteca "Runivers" JAMES CA

PSIHOLOG că contribuie la lupta pentru existenţă Dacă conștiința influențează cursul istoriei unui organism, atunci aceasta înseamnă că are un efect cauzal asupra organismului Efectul cauzal al conștiinței trebuie recunoscut, dacă ținem cont de acea proprietate de bază a conștiinței, potrivit căreia își stabilește anumite scopuri Conștiința este o luptătoare pentru scopuri Mișcarea creierului în sine nu ar explica în niciun fel atingerea scopurilor, deoarece creierul este doar un instrument al posibilităților, nu al certitudinilor Conștiința, știind care posibilități duc la scop și care nu, exercitând un efect cauzal, selectează posibilitățile favorabile și le suprimă pe cele nefavorabile sau indiferente Astfel are un efect asupra creierului sau a curenților nervoși Dar, desigur, în prezent nu putem spune cum are loc acest efect al conștiinței asupra curenților nervoși O altă proprietate a conștiinței, care o deosebește complet de Fizic, este singularitatea sau unitatea sa, în contrast cu multiplicitatea, care este o trăsătură caracteristică Fizicului S-a crezut pe scară largă că, ca și corpul, și spiritualul trebuie să reprezinte o pluralitate de părți constitutive Ea trebuie să fie compusă din părți separate, așa cum ar fi, din atomi spirituali speciali Așa-zisul sufletul nu este o singură ființă, ci o colecție de elemente spirituale James numește o astfel de teorie teoria minții, adică teoria conform căreia sufletul este, parcă, alcătuit din părți separate, din atomi particulari Potrivit acestei teorii, există, parcă, o materie spirituală specială, sau mai degrabă material spiritual (Mind-Stuff), din care sufletul este compus J) James abordează această teorie din diverse unghiuri În primul rând, constată că, în general, de la mulți) p și urm Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV feminitatea nu poate crea niciodată unitate Nu este deloc posibil să deducem din multiplicitate unitatea reală a vieții psihice "Una dintre cele mai întunecate presupuneri", spune James, "este presupunerea că stările noastre de spirit sunt complexe ca structură și că sunt construite din combinația de stări mai mici* Această ipoteză, conform lui James, are avantaje exterioare care o fac aproape irezistibil de atractivă pentru mintea noastră, dar în același timp este complet de neînțeles în interior Această teorie, de altfel, este o cerință necesară a ipotezei evolutive, deoarece în dezvoltarea continuă de la natura anorganică la conștiință trebuie să apară treptat elementele care alcătuiesc conștiința Psihologia evoluționistă postulează existența "particulelor spirituale" Minte-praf Dar, potrivit lui James, odată cu zorii conștiinței, ia naștere un element complet nou, ceva ce nu a fost posibil în atomii haosului inițial Dacă teoria evoluției vrea să fie consecvent, atunci trebuie să permită că conștiința într-o anumită formă există chiar la începutul lucrurilor Din punctul de vedere al atomilor spirituali, teoria evoluționistă trebuie să spună că "mișcarea a devenit o stare spirituală"? "Nu există nicio frază", spune James, "pe care buzele noastre să o poată rosti și care ar fi atât de lipsită de sens ca aceasta * O expresie tipică a acestui punct de vedere este teoria lui Spencer, care a susținut faimos că conștiința constă din elemente care sunt în afara conștiinței "Ne putem imagina", spune Spencer, că există un element original al conștiinței și că toate nenumăratele tipuri de conștiință se datorează combinării acestui element cu el însuși* Prin urmare, potrivit lui Spencer, ultimele unități de senzații, de exemplu, auditive, vizuale etc , sunt de așa natură încât pot fi recunoscute ca omogene, astfel încât la baza tuturor senzațiilor Biblioteca "Runivers" JAMES CA PSIHOLOG cheniy se află una și aceleași unități Fiecare senzație este alcătuită dintr-o serie de senzații identice Aceste elemente nu sunt

recunoscute separat și, pentru a deveni perceptibile, trebuie combinate într-un întreg James este un oponent hotărât al acestei teorii a "descompunerii conștiinței" În opinia sa, excitațiile individuale sunt cumulate în sistemul nervos și atâta timp cât excitația în nervi nu atinge un anumit grad, nu avem senzații; obţinem senzaţii doar în cazul Ѣ, când excitaţia atinge o anumită limită Procesul de cumul, pliere, şi tocmai excitaţii nervoase, şi nu senzaţii, are loc nu în conştiinţă, ci în sistemul nervos În consecinţă, este imposibil a recunoaște existența unităților mentale inconștiente care alcătuiesc conștiința căsătoria împotriva teoriei unităților mentale care se adună între ele și anume această teorie este de neînțeles din punct de vedere logic La urma urmei, conform acestei teorii, se dovedește că unitățile mentale se adaugă Între timp, toate combinațiile pe care le știm de fapt sunt produse create din unități combinabile pe o altă entitate decât ele însele Fără vreun mediu, conceptul de combinație nu are sens Despre ce fel de combinație putem vorbi când susținătorii "descompunerii conștiinței" nu recunosc altceva decât aceste ultime "unități de conștiință" Dacă ar recunoaște un fel de mediu, de exemplu, sufletul, atunci procesul de creare a unui proces mental complex din unități elementare ar fi de înțeles Multiplicitatea rămâne în toate condițiile o multiplicitate, o sumă de părți constitutive legate într-un fel Prin unirea lor, ei nu pot crea în niciun caz ceva unitar Acest lucru este la fel de imposibil pe cât este imposibil să unim într-o singură conștiință conștiința aparținând unor indivizi separați Ia o-
 o frază de douăsprezece cuvinte și dați câte un cuvânt câte douăsprezece persoane Apoi puneți acești doisprezece oameni la rând și lăsați-i pe fiecare să gândească aceste cuvinte cât mai intens posibil În aceste condiții, nu se va obține o frază întreagă Același lucru este valabil și pentru conștiința individuală "Asociaționiștii spun că sufletul este alcătuit din multe idei separate asociate într-o unitate Există, de exemplu, o idee a și o idee b De aici provine ideea a-{-b, sau ideea a și b împreună Dar ideea ¿-{-idea ¿ nu este identică cu ideea (¿z + A)" Din prezența a două idei disparate, nu ne este în niciun caz posibil să obținem idei despre aceste două obiecte în conștiința noastră Vom reține în minte ideea de a și ideea de o, dar nu ideea de a și b împreună "Două idei separate", spune James, "nu pot fi aduse prin nicio logică ca un singur lucru - tocmai ca o idee asociată Spiritualistii spun contrariul Ideile individuale există, dar acţionează asupra unei a treia entitati, sufletul Această ultimă esenţă are o "idee complexă" Dar această idee complexă este în orice caz un nou Fapt psihic, în raport cu care ideile individuale nu sunt părţi constitutive, ci prilejul apariţiei sale Un astfel de argument al spiritiştilor împotriva asociaţiei nu a fost niciodată infirmată de acesta din urmă ') "Dacă cineva spune: percepe elementele unei senzații, atunci acest mod de exprimare este greșit Senzațiile sunt un simplu fapt al conștiinței care nu poate fi descompus în fapte ulterioare"*) pp ibi) p ib dacă considerăm "întreaga stare spirituală prezentă chiar şi a unui obiect complex, ca acel minim sau acea unitate mentală cu care ne ocupăm în viaţa mentală" *) care, prin presupunere, era un lucru foarte cert Dar în zilele noastre psihologii sunt înclinaţi să presupunem că unitatea reală este, după toate probabilitățile, întreaga stare spirituală, întreg valul de conștiință sau câmpul de obiecte care se prezintă conștiinței noastre în orice moment din timp "-) Deoarece adăugarea stărilor mentale duce la conceptul de inconștient, acest lucru îi dă lui James un motiv să se oprească în considerarea

conceptului de inconștient Potrivit acestuia, inconștientul nu există, sau mai bine zis, ceea ce se numește de obicei inconștient este de fapt conștient, dar doar într-un grad redus Un act mental există doar dacă este conștient) Dacă teoria compoziției vieții mentale din elemente separate este luată în considerare din punctul de vedere al relației dintre activitatea mentală și activitatea creierului, atunci dificultățile atomismului mental vor fi dezvăluite într-o măsură și mai mare Această teorie ar putea fi tradusă în limbajul fiziologic în felul următor Fiecare celulă a creierului are propria sa conștiință individuală, pe care nicio altă celulă nu o are, deoarece fiecare conștiință individuală o exclude pe cealaltă Între celule există una centrală sau dominantă (pontifică); conștiința noastră este legată de ea Activitatea tuturor celorlalte celule o afectează pe aceasta principală Este ușor de observat că această celulă dominantă este de fapt unul dintre acele "medii externe" fără de care nu putem număra !) pagina Varietățile experienței religiilor, p Principies, p et al Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Pot să fac ceva integrare, orice număr de lucruri Dar, deși această teorie este foarte probabilă, totuși ar fi în totală contradicție cu cunoștințele noastre fiziologice și anatomice, care nu admit existența unei astfel de celule speciale Potrivit lui James, toate argumentele în favoarea celulei dominante sunt și argumente în favoarea acelui agent spiritual binecunoscut în care filosofia metafizică și conștiința obișnuită au crezut constant Sufletul, conform lui James, este acel mediu în care diferite procese ale creierului își combină acțiunile Conform acestei teorii, separarea există în creier și unitate în lumea spirituală "Este necesar", spune el, "în acest sens să aderăm la conceptul de suflet, conceptul de o singură ființă spirituală Mărturisesc că a presupune un suflet care este într-un fel misterios afectat de stările creierului și care răspunde la acestea printr-o schimbare conștientă a stărilor sale, mi se pare a fi linia de rezistență cea mai puțin logică După cum se vede, Iacov este apărătorul poziției spiritualiste cu privire la natura sufletului În investigațiile sale psihologice ulterioare, el nu folosește deloc ipoteza sufletului În opinia sa, simpla presupunere a paralelismului empiric pare a fi cea mai rezonabilă modalitate de cercetare "Suntând acest punct de vedere", spune James, psihologia noastră rămâne pozitivă și nu metafizică și, deși acesta, desigur, este un punct de sprijin temporar și, poate, într-o zi, știința va ajunge la concluzii complet diferite, noi în această carte vom rămâne pe acest punct de vedere, și la fel cum tocmai am respins punctul de vedere care recunoaște posibilitatea compoziției sufletului din unități separate, tot așa nu vom ține cont de ideile de "suflet *) J) p iSi) pagina Biblioteca "Runivers" JAMES CA PSIHOLOG "Psihologia este o știință a naturii, adică sufletul pe care îl studiază psihologul este sufletul unui anumit individ care ocupă o anumită parte a spațiului real și a timpului real; un alt fel de spirit, rațiunea absolută, nelegată de un anumit corp, nesupus curgerii timpului, psihologia, ca atare, nu se preocupă de ea însăși" x) În strânsă legătură cu întrebarea de mai sus a adăugării conștiinței din unități separate este conceptul pe care James îl numește fluxul vieții (fluxul gândirii) Esența acestui concept este următoarea Majoritatea psihologilor incep cu studiul senzatiilor, considerandu-le a fi cel mai simplu element din viata mentala Dar James consideră că acest mod este greșit, pentru că nu există ceea ce se numește cea mai simplă senzație Senzația este produsul discriminării prin atenție Primul Fapt cu care trebuie să începem este însuși Faptul vieții psihice "Primul fapt pentru noi, ca și pentru psihologi, este

faptul că un proces mental are loc în noi" *) Puteți specifica următoarele caracteristici principale ale procesului mental:) Fiecare stare de conștiință tinde să devină parte a conștiinței personale) În limitele fiecărei conștiințe personale, gândirea sau actul mental este în continuă schimbare) În limitele fiecărei conștiințe personale, gândirea are un caracter continuu Primul semn trebuie înțeles în așa fel încât fiecare act mental să aparțină unui fel de conștiință "Fapt psihic elementar" *)Cip) pagina Biblioteca "Runivers" S G CHELPANOV nu este un gând sau acest gând care apare, dar ei spun un gând, întrucât fiecare gând trebuie să aparțină cuiva "*)· Dacă spunem că procesele mentale sunt în continuă schimbare, atunci aceasta înseamnă că aceeași stare mentală nu poate fi repetată: nici o singură stare mentală care a avut loc nu poate fi repetată în forma în care a fost înainte Cum ar trebui să înțelegem expresia: procesele mentale au un caracter continuu? Acest lucru trebuie înțeles în așa fel încât, chiar dacă a trecut un anumit interval de timp după efectuarea oricărui act mental, conștiința după acest act se simte ca și cum ar aparține conștiinței care a fost înaintea ei, ca și cum ar constitui o altă parte a același "eu" însuși Schimbările de la un moment la altul nu sunt niciodată complet divorțate una de cealaltă "Conștiința nu pare niciodată ruptă în bucăți Cuvinte precum "lanț" sau "rând" nu descriu deloc felul în care conștiința se prezintă în primul rând față de ea însăși Nu există nimic care să se conecteze în ea El curge (se curge) "Râu" sau "pârâu" - aici sunt metafore prin care "conștiința" este cel mai bine descrisă * Acesta este exact ceea ce James numește fluxul vieții mentale Din conceptul fluxului vieții mentale, James face o aplicație largă pentru explicarea conștiinței "eu-ului nostru" Vorbind despre aceasta, el critică trei grupe de teorii care există pe această temă: spiritualistă, asociativă și transcendentalistă Teoria spiritualistă, sau, așa cum o numește James, "teoria sufletului" "este teoria filozofiei populare și a scolasticii, care este de fapt filozofie populară, dar doar sistematizată Ea declară:) pagina Biblioteca "Runivers" JAMES CA PSIHOLOG că principiul individualității din noi trebuie să fie ceva substanțial, deoarece fenomenele psihice sunt activități, iar fără un agent concret nu poate exista activitate Acest agent substanțial nu poate fi creierul, ci trebuie să fie ceva nematerial "Conștiința noastră de identitate personală ne convinge de simplitatea noastră substanțială" "Sufletul există ca o simplă substanță spirituală, care are diverse abilități mentale, acțiuni și schimbări " Sufletul este înțeles ca ceva în spatele gândirii, un alt tip de substanță care există într-un mediu non-fenomenal "* *) Dar, potrivit lui James, "sufletul este complet redundant pentru exprimarea fenomenelor subiective reale ale conștiinței, deoarece acestea În fenomenele lumii subiective, nu explică nimic Conform teoriei asociaționiștilor, ceea ce numim "eu" nostru nu este altceva decât "o grămadă de percepții diferite" (Hum) Dar și această teorie este insuportabilă De exemplu, J St Mill, pentru a explica unitatea "eului nostru, a trebuit să ajungă la recunoașterea unei "legături inexplicabile" El ajunge involuntar la necesitatea de a plasa această conexiune în lumea neonomenului) unitatea apercepției) James respinge, de asemenea, văzând în ea "doar o teorie modificată a sufletului" Dar dacă, pentru a explica ce este "eu" nostru, James respinge "sufletul", atunci ce ne poate oferi James Psihologia în locul sufletului?, poate fi explicat sub presupunerea doar a unor stări trecătoare de conștiință Í) Pagina) Pagina -) Pagina Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV pune întrebarea, spune James, ce este ceea ce gândește Este aceasta o stare

tranzitorie a conștiinței în sine, sau este ceva mai profund și mai puțin schimbător** "Dacă nu avem alte motive pentru a admite un suflet, atunci cel mai bine ar fi să recurgem la stări trecătoare ca singuri agenți gânditori, pentru că trebuie să recunoaștem cumva existența lor în psihologie: și simultan cunoașterea multor lucruri va fi justă la fel de bine explicat atunci când o recunoaștem ca o Funcție a acestor stări, ca și atunci când o numim reacția sufletului ** Dar cum să înțelegem funcția de cunoaștere a acestor stări tranzitorii de conștiință? La urma urmei, o stare de conștiință pleacă după alta Atunci, cum putem avea o conștiință, de exemplu, a identității personale? Acest lucru poate fi explicat, potrivit lui James, dacă admitem că fiecare stare mentală trăită la un moment sau altul cunoaște stările trăite anterior și le consideră ca fiind proprii Dacă acest lucru este valabil pentru fiecare moment trăit, atunci toate stările trăite "au o identitate funcțională, deoarece cunosc aceleași obiecte și, din moment ce personalitatea mea din trecut este unul dintre tipurile acestor obiecte, ele reacționează la ea într-un mod identic, apelând este propriul lor și punându-l în contrast cu toate celelalte lucruri pe care le cunosc** *) Această identitate funcțională este singurul tip de identitate în acel gânditor a cărui existență Faptele ne obligă să o recunoaștem Aceste stări de gândire, succesive, diferite numeric, dar toate cunoscând același trecut în același mod, sunt o explicație perfect suficientă a unității sau identității persoanei) *) Carte de text p ,) Ib p ,) Pagina Biblioteca "Runivers" JAMES CA PSIHOLOG Dar cum își poate atribui fiecare stare succesivă același trecut de personalitate? La aceasta, James dă următorul răspuns: "Deși fiecare moment al conștiinței dispare și este înlocuit cu altul, dar această altă stare de conștiință, împreună cu alte lucruri pe care le cunoaște, își cunoaște și predecesorul Fiecare gând ulterior, cunoscând și incluzând astfel gândurile care au fost înainte, este ultimul succesor și însușindu-le, este ultimul proprietar al ceea ce ele conțin și consideră al lor "Eul" nostru conștient poate fi astfel înțeles ca un agregat empiric de lucruri obiectiv cognoscibile, dar "eu" care îl cunoaște nu poate fi el însuși un agregat și, în scopuri psihologice, nu trebuie înțeles ca o entitate metafizică neschimbătoare ca un suflet, sau ca principiu, ca un "eu" transcendental pur existent "în afara timpului" a ceea ce este "eu" cunoscător, nu avem nevoie de altă ipoteză decât existenţa unor gânduri trecătoare sau stări de conştiinţă" *) "Gânduri ei înșiși sunt stări de gândire") James a fost unul dintre primii care a apreciat semnificația așa-numitei conștiințe subliminale Prin conștiința subliminală, James și alții înțeleg acea conștiință care se află sub pragul conștiinței normale Aceasta este ceea ce se numește de obicei Sfera vieții inconștiente, dar ceea ce s-ar numi mai bine conștiință subliminală, adică conștiință sub pragul conștiinței normale P Pagina) Principiile I p -i j manual Λ Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV niya În această conștiință pot avea loc procese mentale care trec neobservate și care abia mai târziu apar în conștiință într-o formă terminată Asumarea acestei conștiințe subliminale speciale explică foarte multe fenomene ale vieții normale, de exemplu, fenomenele așa-numitului scrierea automată, când subiectul scrie ceva, al cărui sens în momentul de față nu îl înțelege deloc, starea mediumistă, când subiectul "vorbește, scrie sau acționează ca și cum ar fi inspirat de o persoană din afară și adesea numește asta altă persoană și își spune istoria" *) Fenomenele care au loc în afara conștiinței normale apar adesea în conștiința normală și apoi par complet de neînțeles Adesea, și în viața mentală normală, există

diverși stimuli și motive care se află în Sfera constiinta subliminala Multe fapte ale vieții religioase sunt explicate cu ajutorul conștiinței subliminale Bazele schimbării spirituale sunt făcute în mintea subconștientă, se acumulează material care duce la acel rezultat pe care îl numim convertire Apoi, însuși procesul de convertire de către persoana care îl experimentează este trăit ca o tulburare spirituală bruscă Subiectul se simte pasiv în acest proces, schimbarea care a avut loc în el i se pare că a avut loc sub influența unei forțe exterioare, și anume a unei forțe superioare În conștiința subliminală, multe activități își au sursa Toate experiențele noastre mistice apar în el Este, de asemenea, o sursă de înțelegere religioasă a Divinului) Odată cu aceasta, James era foarte interesat de fenomenele care sunt de obicei numite spiritualiste și chiar a făcut eforturi pentru a înclina opinia publică spre Principii I '-J Experiența varietăților religiilor, p , și urm Biblioteca "Runivers" JAMES CA PSIHOLOG parte a studiului științific al acestor fenomene El a luat o parte personală la studiul acestor fenomene și a ajuns la concluzia că aceste fenomene erau, fără îndoială, faptice A fost lovit, de altfel, de următorul Fap "Singurul lucru ciudat", spune el, "este că persoanele care nu sunt familiarizate cu tradițiile spiritualiste, aflate în stare de transă, acționează în același mod ca persoanele familiarizate cu ele: și anume, vorbesc în numele morților, experimentează emoțiile unele dintre agoniile lor de moarte, trimit vești despre viața lui fericită în țara verii eterne și descriu neajunsurile persoanelor care participă la sesiune "Spiritul" poate fi complet diferit de personalitatea normală a subiectului "Am fost convins", spune James, "de la o cunoaștere exactă a transelor unui anumit mediu, care este așa-zisul "spiritul" din experiențele spiritualiste poate fi destul de diferit de orice posibil "eu" normal al unei persoane date În cazul pe care îl am în vedere, "spiritul" s-a prefăcut a fi un medic francez decedat El, după cum eram convins, sa dovedit a fi cunoscător despre circumstanțele rudelor în viață și decedate și cunoștințelor numeroși participanți la sesiune, cu care mediumul nu s-a mai întâlnit până acum și ale cărui nume nu le auzise până acum Dez aici această părere a mea, nesusținută de nicio dovadă, pentru a nu înclina pe nimeni spre părerile mele, ci pentru că sunt convins că un serios studiul sau fenomenele de transă este una dintre cele mai mari nevoi ale psihologiei și cred că mărturisirea mea personală, poate, îi va atrage pe unii dintre cititorii mei către studiul acelei zone, pe care așa-zișii oameni de știință o refuză de obicei") Este de la sine înțeles că toate aceste fenomene de mediumitate, spiritualism etc , i-au servit drept bază pentru diferite construcții psihologice Între pro) principii Compară articolul său, Proceedings of the Society for Psychical Research, în cartea sa, The Dependence of Faith on Will SPb Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" CHELPANOV chim Faptele acestui ordin îl conduc la construirea unor teorii despre relația dintre suflet și corp, despre nemurirea sufletului etc Dacă viziunea general acceptată a fenomenelor psihice ca o funcție a creierului ar putea fi interpretată în așa fel încât conștiința să fie creată de fenomene materiale, atunci această viziune ar putea duce la o masă de fenomene inexplicabile În locul teoriei creației, James propune o teorie a transmiterii (teoria transmisiei) stărilor mentale, care, în opinia sa, explică toate fenomenele Conform acestei teorii, corpul este doar un conductor al mentalului Psihicul există independent de corp Corpul servește doar pentru a-i lăsa pe psihic să treacă În lumea transcendentă există o conștiință vastă, în raport cu care conștiința noastră face parte și cu

care este continuu conectată Corpul trebuie să treacă prin anumite condiții pentru a lăsa conștiința să treacă Trebuie să ne gândim că conștiința noastră normală este în legătură constantă cu o conștiință mai mare, care poate fi numită conștiință subliminală Dacă acceptăm această teorie, atunci putem explica multe fenomene de neînțeles, printre altele, fenomene mediumistice Deci, de exemplu, un medium poate descoperi astfel de cunoștințe care nu pot fi dobândite prin vedere sau auz sau prin orice concluzie Sau s-ar putea să vezi fantoma unui om care a murit la o mie de mile distanță Acest lucru poate fi explicat doar în așa fel încât "eu" nostru să fie în comuniune cu alte suflete Cazurile de convertire, vindecare psihică și altele asemenea sunt ușor de explicat dacă admitem că sufletul nostru este în comuniune cu alte suflete, ceea ce se reflectă în conștiința noastră subliminală Conform teoriei transmisiei, materia este înțeleasă în așa fel încât aceste suflete să fie în afara sufletului nostru și că viața noastră sufletească individuală provine dintr-o sursă spirituală, care, desigur, este mai extinsă decât sufletele individuale Biblioteca "Runivers" JAMES CA PSIHOLOG Dacă se admite astfel că materia nu numai că nu produce conștiință, ci, dimpotrivă, servește doar la limitarea acesteia, dacă conștiința este într-un anumit sens o variabilă independentă, atunci este de la sine înțeles că viața sufletului poate continua în timp ce creierul a murit deja Cu alte cuvinte, nemurirea sufletului este recunoscută J) Voi sublinia încă două puncte în care opiniile lui James au ocupat atenția psihologilor în ultimele două decenii Aceasta este tocmai viziunea lui despre dependența sentimentelor de funcțiile organice ale individului și teoria senzațiilor de inervație Oricare ar fi meritele primei teorii, i e în ce măsură este adevărat sau nu este adevărat nu este important Teoria sa a dat un impuls puternic studiului acestei întrebări "Senzațiile de inervație", care au jucat cândva un rol atât de proeminent în explicațiile de diferite feluri, după considerentele duhovnicești date de James, și-au pierdut pentru totdeauna locul în psihologie) Nu este posibil într-un articol scurt să fac un studiu complet al întregii varietăți de întrebări care sunt cuprinse în psihologia lui James și nu aceasta a fost intenția mea Am vrut să subliniez doar punctele principale ale psihologiei sale Principala sa semnificație, ca psiholog, nu constă în faptul că a dat o soluție originală anumitor întrebări, de exemplu în teoria percepției timpului, în teoria asociațiilor, teoria atenției, în termenii așa-numitei "experiențe intenționale") ' care în momentul de față joacă un rol atât de important în psihologie și logică etc , semnificația sa principală este că a dat un fel de iluminare psihologiei în sine, ca știință !) Vezi nemurirea lui umană) Despre aceasta vezi nota mea despre cartea lui James Principies oi Psychology in Questions of Philosophy and Psychology "Nu ii pp -) Pagina · Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Logia este tocmai știința fenomenelor conștiinței, datorită căreia delimitarea psihologiei de științele conexe devine din ce în ce mai distinctă El trasează, de asemenea, o linie ascuțită între psihologie și fiziologie, ca și între psihologie și metafizică, deși în tratarea întrebărilor pur psihologice se apropie foarte mult de întrebările metafizice Vorbind despre suflet și conștiință de sine, James remarcă: "Din partea mea, trebuie să mărturisesc că din momentul în care devin metafizician, constat că conceptul unui fel de gândire anima mundi (conștiința lumii) în noi toți este o ipoteză mai probabilă, în ciuda tuturor dificultăților asociate cu ea, decât ipoteza unei multitudini de suflete absolut individuale Cu toate acestea, ca psihologi nu ar

trebui să fim deloc metafizicieni Psihologia ar trebui să fie o știință empirică, dar nu ar trebui să se limiteze la colecția minuțioasă de Fapte, ar trebui să se preocupe de generalizări superioare: psihologia ar trebui să găsească principii generale Dar, punând în prim-plan în psihologia sa astfel de întrebări generale, cum ar fi problema naturii conștiinței, a personalității, a "Eului", a relației dintre activitatea mentală și activitatea creierului etc , poate că niciunul dintre psihologii moderni nu a contribuit mai mult decât James o asemenea măsură de întărire a ideii că psihologia este o știință filozofică și, poate, nimeni nu este capabil să aprecieze acest merit al lui James mai mult decât generația noastră, care a învățat din cărțile sale " g J G Chelpanov *) Pagina Dorinţa de a face o distincţie strictă între psihologia descriptivă şi metafizică explică contradicţia indubitabilă care conţine doctrina sa despre subiectul cunoscător Pe de o parte, el descrie conștiința în așa fel încât numai un spiritist o poate face; pe de altă parte, el respinge "sufletul" în toate modurile posibile Aceasta nu înseamnă că respinge sufletul în general, ci doar crede că, stând din punctul de vedere al punctului de vedere descriptiv-psihologic, nu este nevoie să admită sufletul Această dorință de a elimina sufletul din psihologie, evident, l-a condus la acea afirmație contradictorie că "gândul" este purtătorul de conștiință despre "eu" nostru Dacă gândirea în general este gândul la ceva obiectiv, atunci o astfel de afirmație este posibilă numai dacă la gând se adaugă și un "subiect" Biblioteca "Runivers" Despre Filosofia istoriei a lui Hegel) Acesta este, într-o prezentare poate concisă, conținutul filozofiei istoriei a lui Hegel Este atât de bogat în Fapte și atât de impresionează cititorul fie prin măreția, fie prin neașteptarea definițiilor și imaginilor sale, încât nu este ușor de dat o evaluare generală și este capabil să evoce cititorilor impresii cele mai opuse, în funcție de starea lor de spirit și mental nevoi Analizând impresiile pe care le produce Istoria filosofică a lui Hegel, trebuie să distingem între ceea ce vrea să fie, de rezultatele pe care le dă și le aduce, ca contribuție permanentă la istoria culturală a omului și la înțelegerea noastră a istoriei în general și a evenimentelor individuale Filosofia istoriei a lui Hegel este un fel de lucrare creativă a unei minți mărețe, o sinteză unică a abstracției filozofice și o reprezentare concretă, vie, veridică a evenimentelor Aceasta este, în același timp, prima filozofie reală a istoriei, adică explicarea totalității istoriei universale prin intermediul unui principiu și al unei metode preluate din filosofie Înainte de Hegel, conceptul de filozofie a istoriei fusese deja dezvoltat și au existat încercări de a-l implementa Primul mijloc rodnic pentru o sinteză rezonabilă a evenimentelor istorice, i e a le aduce într-un întreg și a le aduce sub un principiu comun - a fost ideea de progres elaborată în secolul al XVIII-lea Această idee s-a format sub influența educațională *) Λθ "Quest Phil și PsychL Biblioteca "Runivers" Õ c și chiar și atunci aceștia sunt acei studenți care nu reușesc la toate celelalte materii Biblioteca "Runivers" P BLONSKY III A -a întrebare: A adus acest subiect ceva nou în viața academică sau rămâne complet invizibil Trezește interes? Contribuie la dezvoltarea mentală a elevilor Dacă da, în ce se exprimă? Se poate spune ceva despre efectul benefic al acestui subiect asupra elevilor Promovează o atitudine mai conștientă atunci când studiază alte materii, de exemplu, literatura, fizica, istoria etc Care este părerea altor profesori despre asta Aproape toți profesorii la întrebarea: "Psihologia trezește interes?" ei răspund afirmativ "Psihologia trezește un mare interes și chiar este catalogată ca un subiect

deosebit de "respectat"", scrie unul (Selikhanovich-Kiev) "Elevii sunt foarte interesați de psihologie; așa au arătat în unanimitate elevii claselor a șaptea și a opta ", răspunde un altul (dl Gorovoy-Orel) "Putem spune cu siguranță că psihologia îi interesează pe studenți mai mult decât alte discipline ale cursului gimnazial", declară un al treilea (dl Kutateladze-Erivan)) Aproximativ restul profesorilor răspund la fel, cu excepția a șase, care au dat un răspuns mai puțin favorabil, dar deloc negativ: "Psihologia a trezit un interes viu la unii elevi" "Acest subiect trezește puțin interes la unii elevi (nu mai mult de %)", etc Acest interes pentru psihologie în rândul elevilor se manifestă prin ascultarea atentă a explicațiilor profesorului, apelând la profesor pentru lămuriri și detalii după lecție, o conștientizare atitudine față de subiect, lectura de eseuri psihologice, dezbateri pe teme psihologice, organizarea de activități extracurriculare, apariția în școală Acolo Psihologia este accesibilă în toate departamentele sale " (G Karpinski i-Smela) "Psihologia, ca materie academică, este destul de accesibilă pentru înțelegerea studenților Un student care eșuează la psihologie este o raritate "Impresia pe care mi-au făcut-o primele lecții de psihologie a fost profundă Anterior, dintr-un motiv oarecare, părea că psihologia este un subiect dificil și plictisitor, dar la prima cunoaștere mai atentă cu ea, s-a dovedit a fi invers Studiind psihologia, te cam relaxezi (Din jurnalul unui elev de clasa a VII-a V Izvekov ") {Sf Bogdanovsky-Evpatoria} Biblioteca "Runivers" REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PROFESOR, psiholog de reviste științifice dintr-un număr semnificativ de eseuri pe teme filosofice și psihologice, rezumate etc "Nu pot să tac despre faptul că studenții au de obicei o atitudine pur practică față de acele materii pe care trebuie să le studieze Ei privesc posibila asimilare a acestora uneori doar ca pe o conditie necesara pentru trecerea de la clasa la clasa si pentru dobandirea unor drepturi În acest sens, semnificația psihologiei ca disciplină academică este foarte neimportantă, iar studiul ei poate, poate, să pară altora aproape un "lux" Nici măcar nu există un examen în psihologie Da, iar cel mai mare punctaj anual pentru acesta se adună pentru un certificat de înmatriculare cu un punctaj în logică Cu toate acestea, în ciuda a tot ceea ce s-a spus, pot afirma cu încredere că aproape toți studenții, pe cât posibil pentru ei, încearcă în mod conștient să stăpânească această materie Pentru o mai bună cunoaștere, de exemplu, a cauzelor fizice și fiziologice ale anumitor fenomene psihice, elevii folosesc cu sârguință tot ceea ce pot extrage potrivit din lecțiile anterioare și actuale de științe naturale și mai ales de fizică Elevii încearcă să asimileze cu grijă atât desenele creierului și ale organelor de simț speciale plasate în manual (acum de domnul Chelpanov), cât și desenele pe care le aduc Unele dintre desenele elevilor chiar le place să le deseneze din memorie pe tablă Mulți sunt profund interesați de analiza psihologică a anumitor tipuri literare, în timp ce alții chiar pun întrebări despre fenomenele mentale anormale pe care le-au observat la rude sau prieteni", spune Prot Solovyov Care este influența psihologiei asupra dezvoltării mentale a elevilor? În general, răspunsurile sunt atât de uniforme încât este chiar dificil să le împărțim în grupuri Cel mai adesea, profesorii subliniază că elevii au devenit mai serioși, conștienți și mai grijulii atât cu privire la viața lor spirituală, cât și la cea a altora, și la știință Se remarcă adesea introspecția și o atitudine filozofico-critică față de realitate care au apărut sub influența psihologiei Perspectiva mentală a studenților s-a extins semnificativ, au apărut o serie întreagă de noi întrebări, munca asupra propriei viziuni asupra lumii a devenit mai

profundă și mai intensă, acuratețea gândirii și a vorbirii a crescut, "abilitatea de a exprima gândurile mai strict și mai fluent are a crescut Biblioteca "Runivers" L BLONSKY atunci când raţionăm de natură abstractă Studiul psihologiei s-a reflectat și în atitudinea morală: studenții au început să se uite mai adânc în ei înșiși și să se trateze mai strict, în același timp au început să dea dovadă de o mai mare înțelegere și o mai mare atenție față de ceilalți În cele din urmă, sub influența studiului psihologiei, studenții au părăsit acea viziune materialistă asupra lumii, care încă domină printre studenții gimnaziului modern "Consider psihologia o materie foarte importantă în viața educațională a unei școli medii Se poate spune că pentru prima dată în sistem transformă studenții din lumea exterioară în cea internă și nu prin autoritate, ci științific (metoda autoobservării), pentru majoritatea pentru prima dată ridică întrebări despre viziunea asupra lumii , despre atitudinea mea față de ceilalți oameni, față de natură, față de viață în general, despre autoeducare, despre importanța unui corp sănătos pentru sănătatea spiritului și invers, ajută la sintetizarea informațiilor din literatură, istorie, artă etc , le clarifică elevilor o mare parte din ceea ce obișnuiau să învețe mecanic, "așa scrie un profesor care nu a vrut să-și anunțe numele de familie Doar șase profesori au dat un răspuns restrâns: "influența este fără îndoială, dar în ce măsură, cu ce fapte este greu de confirmat" (răspunsuri) și chiar negativ: "Nu a trebuit să observ o influență deosebită" (răspunsuri) Deci, majoritatea covârșitoare a răspunsurilor (/ din total) ne oferă un indiciu decisiv că psihologia este o materie interesantă pentru studenți și că este foarte propice dezvoltării lor mentale "Psihologia funcționează în modul cel mai dezvoltat" (Prukhin-Perm) "În termeni pedagogici, subiectul este indispensabil" (Kutateladze - Erivan) Promovează psihologia o atitudine mai conștientă în studiul altor subiecte? În primul rând, trebuie subliniat că jumătate dintre cadrele didactice care au răspuns la chestionar evită să răspundă la această întrebare Cu toate acestea, unii dintre cei care s-au eschivat dau motive pentru refuzul lor de a răspunde Această motivație se rezumă la următoarele: "din cauza condițiilor generale în care se află școala secundară, este extrem de dificil să vorbim despre influența predării oricărei discipline asupra predării alteia" (Vinogradov-Moscova) "Fiecare obiect este suficient pentru el însuși Nici unul Biblioteca "Runivers" REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PREDARE, pshol profesorul habar n-are ce fac alții" (Joganson-Odesa) Dintre cei care au dat răspunsuri, aproape toți (din) notează efectul benefic al psihologiei asupra studiului literaturii: analiza monumentelor literare, a operei scriitorilor și a tipurilor artistice descrise în operele lor a devenit mult mai ușoară, critică articolele au devenit incomparabil de accesibile și, în cele din urmă, psihologia servește direct trecerea în VSH-m în cursul teoriei literaturii: "O atitudine complet conștientă față de studiul teoriei creativității artistice este de neconceput fără un studiu preliminar al psihologiei" (Butovsky-Varșovia) Un număr ceva mai mic de profesori remarcă influența psihologiei asupra studiului istoriei în sensul unei mai bune înțelegeri a psihologiei personajelor istorice și a mișcărilor istorice În ceea ce privește alte subiecte, există referințe unice la Legea lui Dumnezeu (fără răspunsuri), fizică (răspunsuri), latină (un răspuns) Chestionarul întreabă, de asemenea, despre feedback-ul asupra influenței psihologiei altor profesori, dar doar o mică parte dintre profesori răspunde cu siguranță aici, restul fie ocolește complet întrebarea în tăcere, fie indică inconsecvența și

incertitudinea acestor recenzii: " noi, profesorii, vorbim foarte puțin și rar despre semnificația materiei sale în sistemul general de învățământ secundar" (Kolev-Chișinev) Din aceste răspunsuri, se vede că comentariile cele mai favorabile sunt de la profesori de literatură *), Legea lui Dumnezeu și istorie; există, de asemenea, indicii unice ale recenziilor negative ale profesorilor Legii lui Dumnezeu, fizică și limbi antice) *) Un profesor de psihologie este adesea profesor de literatură și, prin urmare, este cel mai ușor pentru el să țină cont de influența benefică a psihologiei) Iată mai multe fragmente din chestionar: "Această materie a adus ceva nou, vital vieții educaționale, și trezește un mare interes în rândul elevilor, contribuind la dezvoltarea lor mentală Recenziile profesorilor de literatură susțin că, în răspunsurile și lucrările lor scrise, elevii folosesc în mod conștient termeni psihologici, dezvăluind o înțelegere mai profundă a lumii interioare a eroilor unei opere literare decât înainte; în cele din urmă, psihologia face posibilă stabilirea de noi subiecte pentru scris și studenți Biblioteca "Runivers" P BLONSKY IV Întrebare ș-u: Nu trezește acest subiect dorința de continuare a studiului în timpul lecturii Ce cărți sau articolele sunt citite de studenți și în ce măsură sunt absorbite Există ore practice extracurriculare, în ce constau și care sunt rezultatele Nu scriu ei înșiși eseuri, nu compune note le dezvoltă cu entuziasm, referindu-se la cărţile pe care le-au citit despre psihologie " (G Karpinsky-Smela) "Subiectul, fără îndoială, a adus o mare renaștere în predare, deoarece oferă o explicație pentru multe fapte din viața mentală a studenților care au rămas anterior neexplicate; în plus, fenomene anterior neobservate sau neobservate ale vieții spirituale încep să atragă atenția elevilor, iar aceștia cer lămuriri De fapt, fiecare întrebare abordată în timpul lecției atinge observațiile anterioare ale elevilor și ridică o serie de întrebări Autoobservarea, fără îndoială, crește foarte mult, iar acesta este principalul merit al subiectului În același mod, înțelegerea operelor literare se adâncește, cu atât mai mult cu cât iau adesea exemple din ele pentru a explica cursul psihologiei " (G Rovnyakov-Odessa) "Elevii sunt foarte interesați de psihologie (așa au arătat în unanimitate elevii claselor a IV-a și a VIII-a) Consider că trecerea acestui subiect contribuie la dezvoltarea chibzuinței, acurateței gândirii și vorbirii elevilor În același sens, întregul consiliu pedagogic al gimnaziului nostru a vorbit " (G Gorovoy-Orel) Introducerea psihologiei în cercul disciplinelor academice a adus o revigorare vizibilă în mediul studenților și studenților: studenții spun că acest lucru ar fi trebuit să se facă demult, iar studenții îl văd ca pe un obiect care le deschide noi orizonturi și le face ei acordă atenție fenomenelor și faptelor realității mentale, ca la un câmp de cunoaștere independent și plin de sens profund Potrivit profesorilor de limbă rusă, studenții care studiază psihologia dobândesc obiceiul de a citi și analiza lucrările literare serioase și atentă "Subiectul îi interesează cu siguranță pe elevi și îi dezvoltă Acest lucru se exprimă în conștiința lor mai mare, în eforturile lor de auto-observare, introspecție, în observarea altor oameni (un elev, de exemplu, a observat dezvoltarea capacității de a vorbi la un copil mic), în aplicarea informațiilor psihologice atunci când lecții de memorare, la trecerea prin literatură și istorie În analiza operelor literare și în trecerea teoriei literaturii și istoriei, a devenit posibil să se acorde faptelor și fenomenelor o justificare și o explicație psihologică ** (G Izvekov-Suwalky) "Ceea ce este nou în viața educațională în esență, și nu din partea formală,

este introdus sau nu de profesorul însuși Abilitatea de a interesa, de a trimite Biblioteca "Runivers " REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PROFESOR, psiholog Răspunsurile la această întrebare se împart în două grupe: unul, mai numeros (de răspunsuri), vorbește afirmativ, celălalt, mic (dacă nu există răspunsuri), dă un răspuns negativ, restul formează un grup de tranziție "Nevoia de a citi pe acest subiect este enormă" (Kalachinskiy-Kiev) "Pe măsură ce merg mai adânc în cursul psihologiei, studenții trezesc interes, îmbrățișând, s-ar putea spune, fără excepție, să se familiarizeze mai pe scară largă sau să aprofundeze mai mult sau în problema tratată sau într-un departament special" (Kolev-Kishenev)- a răsuci în fiecare întrebare din ceea ce este cunoscut elevilor rezolvă această întrebare Cu o atitudine mai mult sau mai puțin pricepută, subiectul trezește cu siguranță și în cea mai mare parte interes Promovează trezirea interesului pentru citirea cărților de psihologie și fiziologie Ajută foarte mult la caracterizarea tipurilor literare [G Lozinsky-Odesa) "Beneficiile studiului psihologiei sunt neîndoielnice, deoarece i) studenții sunt învățați să fie mai conștienți de fenomenele din viața lor mentală și de fenomenele din jur și să fie interesați de acestea,) încep să manifeste interes pentru filozofie în general,) în sfârșit, studiul psihologiei se dovedește a fi foarte util pentru trecerea literaturii: multe departamente ale teoriei literaturii (de exemplu, procesul creativității poetice, teoria dramei etc) și analiza psihologică a personajelor în operele literare se dovedesc a fi mai accesibile elevilor" (G) "Acest subiect trezește puțin interes la unii studenți (nu mai mult de %) și se exprimă în solicitări către profesor de a arăta eseurile științifice necesare unei cunoașteri mai ample a materiei Acest subiect contribuie la dezvoltarea mentală, care se exprimă într-o atitudine mai conștientă față de întrebările de psihologie din eseurile de acasă și de la clasă Potrivit profesorilor, această materie contribuie la o atitudine mai conștientă în studiul literaturii și istoriei * (G) "Studenții sunt interesați de psihologie, iar studiul acestui subiect are, fără îndoială, un impact asupra dezvoltării lor mentale Acest lucru se dezvăluie nu numai în dezvoltarea interesului pentru gândirea filozofică, ci și într-o atitudine mai conștientă în studiul altor subiecte, în special literatură și istorie Potrivit profesorilor de literatură, studiul psihologiei de către studenți le facilitează foarte mult munca la analiza monumentelor literare, mai ales la compilarea "caracteristicilor", și afectează calitatea lucrărilor scrise ale elevilor O atitudine complet conștientă față de studiul teoriei artistice creativitatea este de neconceput fără un studiu preliminar al psihologiei * (G Butovsky - Varşovia) "Potrivit unor profesori și studenți înșiși, psihologia are un efect benefic asupra dezvoltării elevilor într-o anumită măsură Profesorul de literatură susţine că, graţie introducerii Biblioteca "Runivers " S P BLONSKY astfel sunt afirmațiile primului grup "Unii studenți sunt interesați de psihologie" (Izvekov-Suwalki); "Unii oameni citesc destul de mult" (orașul Rusanov-Saratov), declară reprezentanții grupului intermediar "În cazuri excepționale, a existat un interes pentru activități extrașcolare" (dl NN); "Unii i-au luat pe Göfding, James, Wundt, Selly, dar cu greu cu mare folos" (Laskin - Roslavl) - așa răspund reprezentanții altui grup Acest dezacord între profesori este eliminat dacă se acordă atenție rezervelor tipice acestei discipline în cursul gimnaziului, elevii, în special din clasa a VIII-a, sunt mai ușor de înțeles a) analizele psihologice ale tipurilor literare, b) în general, mai mult sau

întrebări mai puțin abstracte și c) critica mai ușor de înțeles la adresa articolului, fiind familiarizat cu termenii psihologici, logici și parțial filosofici folosiți în mod obișnuit și, ca urmare, munca este accelerată semnificativ: acum câteva cuvinte sunt adesea suficiente acolo unde un întreaga lecție a fost irosită anterior "(G raster-Omsk) "Marginea direcției generale a afacerilor mentale, livrate de studenți pentru studiul psihologiei, aceasta, marginea acesteia, întărește interesul fizic și fizicii, subiecte care studiază convenția de manifestare a treburilor psihologice și, prin urmare, că are cea mai mare psihologie în sine " GIS) "În sfârșit, consecințele favorabile ale studiului propedeuticii filozofice s-au reflectat și în observația profesorilor universitari, care mi s-a exprimat în repetate rânduri, că tinerii dintr-o instituție de învățământ superior puteau asculta prelegerile de filosofie cu mare interes și deplină înțelegere) "Se poate afirma cu îndrăzneală că psihologia îi interesează pe studenți mai mult decât alte discipline ale cursului gimnazial Are un efect benefic asupra dezvoltării mentale a elevilor, pune o bază solidă pentru dezvoltarea unei viziuni corecte asupra lumii, extinde orizonturile mentale și dezvoltă o înclinație pentru studiile filozofice Rafinând capacitatea elevilor de a se autoobserva, psihologia îi învață să-și analizeze stările mentale, să fie critici cu ei înșiși și cu ceilalți Din punct de vedere pedagogic, psihologia este o materie indispensabilă Studiile psihologice sunt deosebit de fructuoase în studiile istorice și literare Această din urmă opinie este confirmată de opinia aproape tuturor profesorilor de literatură Literatura oferă un material excelent și complet pentru observația psihologică, iar pe de altă parte, predarea literaturii poate folosi datele psihologiei pentru o mai bună asimilare a diferitelor fenomene literare În general, problema legăturii dintre psihologie și predarea literaturii a primit suficientă acoperire în Trud Tpfl Comisia de profesori, propedeutică filozofică " Subscriu din toată inima concluziile acestei comisii " (G Kutateladm-Erivan) Biblioteca "Runivers " REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PROFESOR, psiholog de reprezentanți atât ai primei cât și ai celei de-a doua grupe Toate aceste rezerve sunt formulate astfel: "Din cauza cantității mari de material educațional pe diverse materii ale cursului, mulți studenți, potrivit acestora, ar fi bucuroși să citească eseuri psihologice, dar nu au timp pentru asta" (Prot Solovyov); "Nu există cărți potrivite pentru lectură" (Ioganson - Odesa) Evident, cei care au dat un răspuns afirmativ au avut mai degrabă în vedere faptul însuși apariția dorinței elevilor, în timp ce cei care au dat un răspuns negativ au acordat mai multă atenție împlinirii acestei dorințe Apoi, pe baza datelor din chestionar, se obține o imagine destul de completă și contradictorie: în majoritatea cazurilor, studenții, în special cei mai dezvoltați, devin interesați de psihologie, iar mulți au dorința de a citi, dar elevii au prea puțină libertate timp pentru lectură: în zilele lucrătoare numai după prânz și chiar și atunci este necesar să se excludă câteva ore pentru odihnă și pregătirea lecțiilor; în plus, sunt prea puține cărți de psihologie în slaba bibliotecă studențească (o plângere în acest sens se găsește constant în chestionar); în cele din urmă, cursurile obișnuite de psihologie ale lui Höfding, James, Wundt etc , depășesc capacitatea unui elev de gimnaziu de clasa a cincea Drept urmare, doar câțiva citesc cu adevărat Ce fel de cărți citesc elevii? Cele mai citite cărți sunt James - "Conversații despre psihologie cu profesorii" și "Psihologie" - (i răspunsuri) și Chelpanov - "Creier și suflet", "Memorie și mnemonică", "Introducere în

filosofie" (răspunsuri ib) Apoi vin lucrările lui Ribot (răspunsuri), Psychology of Selly, Gefding, Fonsegriv (răspunsuri fiecare) și Bain și Wundt (răspunsuri fiecare) Mai rar, sunt preluate lucrările lui Payo - "Educația voinței" (răspunsuri), Sikorsky și Nechaev (răspunsuri), Keira și Ladd (răspunsuri) În plus, Binet, Cavelin, Spencer, Ushinsky, Gorodensky, Guyot, Ierusalim, Moceo, Vladislavlev, Vindel-band, Prodan, Lange, Grotto, Bekhterev, Vvedensky, Lay, Flexig, Tsigen, Ward, Mikhailovsky, Lesgaft, Naglovsky, Gefler (în gimnaziile germane din Sankt Petersburg), Ten, Thomas, Kudryavtsev După cum puteți vedea, lista este destul de variată În ce măsură aceste cărți au fost asimilate de către elevi? Majoritatea profesorilor fie nu răspund deloc, fie scriu: "Nu am verificat" Restul, cu rare excepții, au răspuns Biblioteca "Runivers" I BLONSKY spune: "dificil", "nu deosebit de reușit", "puțini înțeleg" Dar, în general, cele mai populare sunt: "Conversații despre psihologie cu profesorii" de James, "Creier și suflet" de Chelpanov, "Psihologie generală" de Sikorsky Un apel interesant din partea unuia dintre profesori ca răspuns la un chestionar a fost crearea unei literaturi populare speciale despre psihologie În ceea ce privește activitățile extrașcolare, chestionarul a dat următoarele rezultate: în mai multe săli de sport s-au înființat cercuri filosofice: unul dintre aceste cercuri are al -lea an de existență, și-a ținut deja ședințele, iar profesorul său privește cu optimism viitorul; ca și în cazul altor cercuri, lipsa timpului și a capacității de a se pune la treabă le împiedică viața Unii profesori citesc în lecțiile lui Keir (despre memorie), Schopenhauer (despre sentimentele estetice), cititorul psihologic al lui Gorodensky, cititorul filozofic al lui Schmid (era plictisitor), etc În ceea ce privește eseurile, o parte semnificativă a profesorilor, din lipsă de studenți de timp și slabă pregătire, nu sunt mulțumiți, dar cei care au aranjat astfel de eseuri, aproape toți vorbesc despre ele aprobator Subiectele abstracte sunt interesante : teoria ideilor înnăscute și teoria tabula rasa, voința lui Macbeth, despre asociații, critica realismului naiv, metoda autoobservării, iluzii, originea și diferența lor de halucinații, comparația este actul principal al minții Uneori se dau eseuri cu caracter de control, de exemplu, despre sensul autoobservării, sursele psihologiei, ce ne oferă sentimentele noastre etc Unii profesori fac note, notițe, însă, rar Apropo, un profesor a inclus în răspunsul său, ca eșantion, eseuri ale elevilor pe temele: "caracterul ca subiect al educației" și "procesul cognitiv și elementele sale", și trebuie să recunoaștem că, în ciuda faptului că este prea larg subiectele, datorită armoniei prezentării și abilității de a manipula materialul, scrierile sunt foarte bune În cele din urmă, un alt profesor (Kalachinsk-Kiev) dă titlurile articolelor filozofice apărute în jurnalul gimnazial: filosofia, sarcinile și semnificația ei; Schopenhauer și filosofia sa; Buckle și teoria sa despre impactul agenților fizici asupra oamenilor Acest mesaj este important ca o indicație a activității proprii a elevilor Biblioteca "Runivers" REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PROFESOR, psiholog A -a întrebare'· Ai observat cazuri când studenții, datorită studiului acestui subiect în gimnaziu, au avut dorința de a se dedica ulterior unui studiu special al acestui subiect Dintre cei de profesori care au răspuns, ei au răspuns cu fraza stereotipă: "Nu am observat", iar unul dintre ei explică: "Este destul de dificil să stabilești o legătură între studiile ulterioare (universitare) ale tinerilor în științe filozofice și studiile lor gimnaziale" (Vinogradov-Moscova) Mai mulți profesori notează însă că unii dintre studenții lor au intrat ulterior

la Facultatea de Istorie și Filologie, unde au început să se angajeze cu succes în științe filozofice Doi profesori relatează cum au intrat studenții lor la facultatea de medicină pentru a studia psihiatrie În cele din urmă, studentul unui profesor intră în institutul psiho-neurologic, iar studentul celuilalt intră la Universitatea din Leipzig, cu scopul special de a studia psihologia v yw întrebare' În cele din urmă găsești această materie de dorit în liceu sau crezi că asta *) "În ultimii ani, aproximativ - % dintre solicitanți au intrat la facultățile de istorie și filologie, în cea mai mare parte pentru studiul special al filosofiei în general și al psihologiei în special " (G Lavrov-Nijni-Novgorod) "Unii studenți, la trecerea prin secția de fiziologie de psihologie, au fost conduși la ideea de a intra în facultatea de medicină Doi studenți ai absolvirii de anul trecut mi-au spus că studiul psihologiei i-a condus la ideea de a intra în facultatea de medicină, cu scopul special de a studia ulterior psihiatrie * - (G Izvekov - Suwalki) "Studenții mei nu au manifestat nicio dorință de a se dedica studiului special al psihologiei, deși pentru unii dintre absolvenți, atunci când și-au ales o facultate, se pare că nu a fost indiferent la întrebarea dacă psihologia se preda la această facultate: m-au întrebat despre aceasta * (G Kastrov-Omsk) "Au fost mai multe cazuri când studenții și-au exprimat dorința într-o instituție de învățământ superior, după absolvirea gimnaziului, de a studia psihologia, ceea ce i-a interesat profund* (G Rusanov-Saratov) "Vizionat Unul dintre studenți a intrat la Universitatea din Leipzig, potrivit acestuia, cu scopul de a studia în mod specific psihologia * (G Butovsky-Varșovia) Biblioteca "Runivers" p Blonsky ar fi mai potrivit la universitate Care este atitudinea profesorilor de la alte discipline La întrebarea dezirabilității psihologiei în școala secundară, toți profesorii răspund în unanimitate afirmativ Și o asemenea unanimitate ar trebui să ne atragă cu atât mai mult atenția, pentru că psihologia este adesea, și în provincii aproape întotdeauna, predată nu de un specialist, ci de un profesor de literatură, Legea lui Dumnezeu etc Prin urmare, profesorii de aici pot cel puțin toți să fie suspectați că sunt dependenți de subiectul "lor" Psihologia în liceu, potrivit domnilor profesori, este de dorit, în primul rând, ca materie de învățământ general: "Recunosc predarea psihologiei în gimnaziu ca fiind cu siguranță dezirabilă și utilă Cu o bună formulare a cazului, acest subiect, cred că, mai mult decât toate celelalte, contribuie la pregătirea generală a studenților pentru universitate "(Vladimirsky-Zhytomyr) "În sistemul existent de învățământ superior, atunci când acesta oferă un învățământ special, în timp ce învățământul general se termină cu un liceu, psihologia ar trebui să ocupe un loc permanent și durabil printre disciplinele ultimului curs școlar, ca știință care stabilește informațiile necesar pentru a crea o viziune profundă și corectă asupra lumii" (g Repnovershinskiy-Odessa) În plus, psihologia în liceu este de dorit ca pregătire specială pentru cursul de teorie a literaturii la clasa a VIII-a și pentru Facultatea de Istorie și Filologie În ceea ce privește atitudinea altor profesori, aici mărturia este împărțită: răspunsuri susțin o atitudine favorabilă, uneori chiar foarte favorabilă a altor profesori, în special a profesorilor de științe umaniste - literatură și istorie, răspunsuri pot fi formulate astfel: "alți profesori în general, nu sunt foarte familiarizați cu psihologia, prin urmare atitudinea lor față de psihologie este nedefinită: se vorbește puțin despre aceasta Un profesor subliniază atitudinea negativă a cadrelor didactice față de psihologie În cele din urmă, următoarea formulă înfățișează singură o imagine a relației

dintre diverși membri ai lumii pedagogice: "învățătorii tineri salută această materie, în timp ce profesorii clasici înrădăcinați și bătrâni o tac elocvent" *) ,) "După părerea mea, un curs de psihologie într-o școală umanitară este nu numai de dorit, ci și necesar în mod pozitiv " (G Brock-Petersburg) Biblioteca "Runivers" REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PROFESOR, psiholog a -a întrebare Care este atitudinea elevilor față de acest subiect Fie că o consideră împovărătoare pentru ei înșiși, nu disting nimic de alte obiecte Acordați o importanță deosebită acestui subiect Toți profesorii, fără excepție, declară că studenții consideră psihologia o materie ușoară pentru ei înșiși Cu toate acestea, cu privire la cât de importantă o materie consideră studenții psihologia, opiniile profesorilor diferă Majoritatea (/ din toate răspunsurile date) declară că psihologia în ochii studenților este o materie importantă și necesară Unii dintre acești profesori se referă la mărturia elevilor înșiși, adesea cu entuziasm Masa de întrebări propuse profesorului, o atitudine serioasă față de subiect, conștientizarea semnificației sale, ocupații separate cu aceasta - toate acestea indică faptul că psihologia este unul dintre subiectele "preferate": "o atitudine serioasă față de subiect și zel cu pe care le pregătesc elevii , În cercul celorlalte discipline, psihologia în liceu este o materie nu numai dezirabilă și utilă, dar cu siguranță necesară într-o școală care își propune să ofere o educație generală, mai ales că doar o parte nesemnificativă a celor care absolvă cursul intră la Facultatea de Filologie și, în consecință, majoritatea studenților din gimnaziu ar rămâne fără familiarizarea cu legile activității mentale " (G Kolov-Kishinev) "Consider că predarea psihologiei în liceu este foarte de dorit și adecvată, mai ales având în vedere întrebările morale care apar la adolescenții; în dezvoltarea unei viziuni asupra lumii, psihologia joacă un rol enorm, iar studenții înșiși o prețuiesc foarte mult ca mijloc de a înțelege pentru ei înșiși numeroasele fenomene ale vieții din jurul lor Ca punct de vedere nou, nu tradițional și nu dogmatic, dar care deschide calea către cercetare liberă și independentă, psihologia este foarte valoroasă în dezvoltarea opiniilor călăuzitoare de către tineri "(G Rovnyakov-Odessa) "Consider psihologia o materie nu doar de dorit, ci și necesară în gimnaziu, accesibilă, interesantă și în curs de dezvoltare Cursurile de psihologie nu sunt considerate împovărătoare de către studenți (G Flaksberger - Varșovia) "Dezirabilitatea psihologiei ca disciplină în liceu este neîndoielnic pentru mine, fie și numai pentru că multe cu care un elev se familiarizează în timpul parcurgerii acestui curs i-ar rămâne complet necunoscute, pentru că relativ puțini, la părăsirea școlii, își completează educația cu studii independente în chestiuni filozofice" (G Vinogradov - Moscova) "Convingerea mea profundă că psihologia este extrem de dezirabilă, voi spune Questions of Philosophy, vol , Biblioteca "Runivers " P BLONSKY pregătit pentru lecții, este un indicator destul de fiabil al atitudinii lor sensibile față de importanța psihologiei ca subiect educațional general al cursului gimnazial "(Dobrolensky-Berdyansk) "Scepticismul lor, uneori tineresc, impetuos, în legătură cu educația gimnazială, nu a vizat niciodată psihologia Mă bucur să spun că nu se poate dori o atitudine mai bună față de psihologie" (Lavrov-Nijni-Novgorod) Restul */ răspunsuri precizează în cuvinte scurte atitudinea "indiferentă", "formală", "oficială" a studenților față de psihologie Un profesor, arătând spre poziția "secundară" a psihologiei, constată că, în ciuda interesului, aceasta este puțin "predată" în general "din cauza slăbiciunii umane", și mai ales în perioadele de studii intensive la

disciplinele principale și înainte de examene Este foarte important să acordăm atenție faptului că niciunul dintre profesori chiar o materie necesară în grupa disciplinelor de liceu și că ar trebui să i se acorde, așa cum este acum, un loc independent În măsura în care am putut suporta convingerea din conversațiile întâmplătoare cu asta colegii profesori, cei din urmă privesc psihologia ca un subiect de studiu dezirabil în liceu* (G Obnorsky-Pegler b urg) "Extrem de dezirabil, mai mult decât atât, necesar, pentru că "de exemplu, un curs de teoria literaturii în Vili cl trebuie să o punem pe motive psihologice (chestiunea psihologiei creativității etc) Atitudine binevoitoare* (G Trukhin-Ufa) "Consider ca predarea psihologiei în liceu nu numai de dorit, ci și necesară Așa este părerea profesorilor de literatură și istorie* (G Butovsky-Varșovia) "Foarte, ca una dintre cele mai însuflețitoare chestiuni ale școlii (Indiferenți de fapt) Când sunt întrebați, ei vorbesc cu simpatie Profesorul de limba rusă consideră subiectul extrem de dorit și util pentru teoria și istoria literaturii (G Lozinskiy-Odesa) "Consider psihologia o materie foarte dorită în liceu Profesorii de la alte discipline tratează psihologia cu simpatie (G W) "Psihologia este de dorit și în liceu; Fără îndoială, contribuie la dezvoltarea elevilor de liceu Este greu de spus în ce fel a fost dezvăluită influența acestui subiect; dar profesorii din alte ştiinţe îi acordă o mare importanţă* (ΛNN) "Cred că psihologia este destul de potrivită și de dorit în liceu Majoritatea profesorilor de la alte discipline sunt de acord cu aceasta; mai ales profesorul de drept şi lingvistul (G raster-Omsk) Biblioteca "Runivers " REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PROFESOR, psiholog donatori nu spune că studenții pun psihologia sub alte materii Evident, acesta este un caz fără precedent x) VI A -a întrebare "* Nu este de dorit reducerea sau creșterea programului Ce fel de întrebări, este de dorit să adăugați sau ce este de dorit să excludeți din program Ce întrebări sunt de interes primordial pentru elevi? La ce întrebări vă opriți mai mult Care este numărul aproximativ de lecții pe an universitar pentru predarea psihologiei Majoritatea profesorilor sunt mulțumiți de programul oficial și îl consideră adecvat Scădea) "Elevii, din câte am avut ocazia să aud, tratează psihologia cu mare interes, nu o consideră împovărătoare pentru ei înșiși, dimpotrivă, îi acordă o importanță deosebită, evidențiind-o din alte materii, subliniindu-i importanța pentru dezvoltarea generală a unei persoane, apropierea de viață, precum și noutatea acesteia în viața școlară Bineînțeles, în predarea psihologiei, ca și în predarea fiecărei discipline, personalitatea profesorului este de mare importanță: o persoană care cunoaște slab materia și nu este interesată de ea poate ucide interesul pentru cea mai vie, cea mai interesantă materie , precum și invers: un subiect sec este studiat cu interes datorită predării talentate (G Karpinsky-Smela) "Am observat cazuri individuale când studenții acordă o importanță deosebită unui subiect Aproape toată lumea înțelege instinctiv, ca să spunem așa, că psihologia spiritualizează toate subiectele studiate; minoritatea este mai puternică intelectual, este clar conștientă de semnificația ei deosebită în știință și viață, în timp ce unii văd că psihologia îi introduce în cercul întrebărilor de ordin superior " (G Kolev - Chișinău)" "Sprijinirea propunerilor teoretice cu material concret, fapte din viața de zi cu zi concentrează involuntar atenția elevilor asupra experiențelor lor interioare și ridică adesea o mulțime de întrebări care mărturisesc importanța pe care mulți studenți o acordă clarificării unor probleme cunoscute" (G Butovski-Varşovia) "Nu am auzit sau observat niciodată că studenții consideră că studiul

psihologiei este împovărător pentru ei înșiși Repet: ei consideră acest subiect foarte viu și interesant Numai prin această împrejurare explic fenomenul că în psihologie nu numai că nu am avut cele nereușite, ci chiar nu frecvente și pur și simplu mulțumitoare "Cel mai bun Deloc Considerat un subiect special, vydѣ- * Biblioteca "Runivers " P BLONSKY acest program, din cauza naturii sale elementare, este imposibil, dar este și imposibil de extins cu numărul de ore de predare alocat acum; ar fi nevoie doar de a dezvolta mai detaliat unele secțiuni (de exemplu, trup și suflet, secțiuni despre sentiment și voință, despre personaje etc) în program Cu toate acestea, aproximativ o treime dintre profesori indică totuși astfel de departamente care trebuie extinse Cel mai adesea ei vorbesc în favoarea extinderii secțiunii despre sentimente, în special pentru extinderea capitolelor despre clasificarea sentimentelor, afectelor, sentimentelor estetice, morale și religioase Cu volumul actual al cursului, teoriile relevante fie nu mulțumesc studenții, fie rămân de neînțeles pentru aceștia Ceva mai rar apar indicații ale departamentelor despre caracter, metode de psihologie, imaginație, memorie, liber arbitru, informații despre istoria psihologiei Există indicații unice pentru altele care se remarcă printre alte obiecte prin originalitate și, prin urmare, interesantă și, ca urmare, ușoară Lecțiile de psihologie sunt una dintre preferatele mele* (G Trukhin-Ufa) "Elevii iau acest subiect destul de în serios doar prin faptul că este complet nou în sistemul de învățământ gimnazial, chiar și pentru elevii claselor superioare Atitudinea serioasă față de materie și zelul cu care elevii se pregătesc pentru lecții este un indicator destul de sigur al atitudinii lor sensibile față de semnificația psihologiei ca disciplină educațională generală la cursul gimnazial "(G W) "Ținând cont de faptul că în districtul de învățământ Odesa nu există examen la psihologie, iar studenții tratează acest subiect cu aceeași atenție ca și altora, ar trebui să ne gândim că acest subiect le trezește un interes suficient de puternic și dezinteresat "(G Filatov-Izmail) "În psihologie, nu există examen în gimnazii - nu amenință cu un doi, totuși, o fac de bunăvoie și suficient, nu mai puțin Conștiința la studenți este remarcabilă că ignoranța în probleme psihologice este dovada subdezvoltării, lipsei de educație (Prot Abateri - Tașkent) "Atitudinea elevilor față de acest subiect este destul de indiferentă Subiectul, în formularea sa actuală, nu îl consideră împovărător pentru ei înșiși, dar nu îi acordă o importanță deosebită "Pe aceasta și alte câteva întrebări, a fost realizat un chestionar în rândul elevilor din clasa a VIII-a din prezentul an universitar, din care este clar că sunt interesați de psihologie, o consideră utilă și importantă, iau problema în serios și, în unele cazuri, la memorarea istoriei și literaturii, autoobservarea, aplică informațiile psihologice în practică "(G Izvkov-Suwalki) Biblioteca "Runivers" REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PROFESOR, psiholog rie departamente (senzatii, perceptii, asociatii, vointa, personalitate, suflet) Există puține solicitări de scurtare a programului și, chiar și atunci, aproape toate aceste solicitări se rezumă la eliminarea departamentului fiziologic Dintre catedrele pur psihologice, doar trei sunt propuse de profesori spre eliminare: despre liberul arbitru, despre percepția spațiului și realismul naiv Care sunt întrebările care interesează cel mai mult elevii? Cel mai adesea este indicată doctrina memoriei (tipuri de memorie și dezvoltarea acesteia) Aproape la fel de des sunt indicate învățături despre sentiment și imaginație, întrebări morale și estetice Mult mai rar sunt întrebări despre liberul arbitru, localizarea

abilităților mentale, despre natură, asocieri ale realismului naiv În plus, unii profesori evidențiază o serie de alte aspecte, în principal din domeniul psihologiei cunoașterii În sfârșit, chiar în ultimii ani, o altă serie de întrebări atrage adesea interesul studenților: acestea sunt așa-numitele "fenomene misterioase" - telepatie, spiritism, hipnotism, vise etc Dacă ne uităm la lista acestor întrebări, vom vedea fără prea multă dificultate că Cel mai mult, studenții sunt interesați fie de chestiuni de natură filosofică (despre moralitate, frumusețe, liberul arbitru, localizarea abilităților mentale, realism naiv), fie - și asta este mult mai des - întrebări de o natură practică concretă, adică astfel, a căror soluție poate fi aplicată direct în viață, de exemplu, autoeducației și educației altora, cunoașterii personajelor etc Profesorii merg de obicei spre interesele elevilor și ei înșiși se ocupă mai detaliat asupra acestora aceleasi probleme Dar acest lucru nu este întotdeauna posibil Parțial lipsa de timp, și parțial importanța didactică, fac necesar să ne oprim în detaliu asupra psihologiei cunoașterii, iar secțiunile despre sentiment și voință, din păcate, sunt adesea trecute prea grăbit Cert este că două ore pe săptămână sunt alocate psihologiei, adică aproximativ ore pe an Dar din acest număr este necesar să se excludă vacanțele care cad în zilele de psihologie, sărirea peste lecții de către un profesor cu ocazia numirii ca jurat, boală, circumstanțe domestice, dizolvarea elevilor cu ocazia unei epidemii etc Ca urmare a acestui fapt, numărul anual de lecții de psiho Biblioteca "Runivers" P BLONSKY logii cu o normal coboară la , și uneori chiar la și mai jos A-a întrebare* Prezenți întrebări care depășesc limitele programului, de exemplu, luați în considerare în detaliu întrebări despre simțul estetic, simțul moral etc Care sunt observațiile dumneavoastră cu privire la introducerea studenților în astfel de probleme Aproximativ % dintre profesori dau un răspuns negativ, motivându-l adesea din lipsă de timp Din răspunsurile celorlalte, este clar că întrebările estetice și etice sunt luate în considerare în detaliu (jumătate din aceste răspunsuri) Întrebările despre caracter, psihologia voinței, liberul arbitru, personalitate, sugestie, precum și întrebările despre filosofia și istoria psihologiei sunt indicate mult mai rar Alcătuirea conversațiilor pe ultimele probleme cu profesorii individuali a inclus, de exemplu, întrebări despre materialism, idealism, darwinism, pesimism etc psihologie și așa mai departe Profesorii sunt foarte încântați de rezultatele familiarizării elevilor cu astfel de întrebări: elevii au manifestat atât interes, cât și înțelegere Totuși, doi profesori indică și un rezultat negativ: unul se ferește să depășească limitele programului, fiindu-i frică să se împrăștie; un altul a observat că în rândul elevilor cea a explicațiilor care nu sunt consolidate prin lectura ulterioară este prost reținută, iar în final se obține cunoștințe confuze întrebarea * Ați folosit dispozitive pentru experimente psihologice când predați psihologie? Ai beneficii și de ce fel Ce fel de experimente ai făcut? ■ Dacă aceste experimente au fost legate de curs sau demonstrația a fost întâmplătoare Ați făcut experimente doar în clasă sau ați efectuat exerciții practice în afara clasei Ce părere aveți despre rezultatele predării psihologiei experimentale La întrebarea despre utilizarea aparatelor, aproape toți profesorii dau un răspuns negativ, iar doar doi profesori răspund că au o rețetă de la laborator Biblioteca "Runivers" REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PROFESOR, psiholog Thorce de psihologie pedagogică experimentală la Sankt Petersburg set de dispozitive necesare: estimetru, tone-va-riber, zircul weber, cilindri de aceleași

dimensiuni, stimul sonor, tahistoscop, cronoscop, aparat pentru memoria iluziei vizuale, colecție pentru nominalizat Ledovania caracteristicilor individuale ale personalității Un profesor a folosit aceste dispozitive pentru legea lui Weber, iluzii motorii și pentru demonstrarea unui tahistoscop în clasă în legătură cu cursul Două cadre didactice au folosit colecția de diagrame psihologice întocmite de A Nechaev, ilustrând rezultatele cercetărilor psihologice, una a frecventat gimnaziul local pentru femei cu o clasă, unde există un studiu psihologic, trei au folosit studiul fizic Astea sunt toate datele Deci, aproape că nu există instrumente în săli de sport, experimentele se desfășoară foarte rar, la clasă, în legătură cu cursul, dar, datorită rarității lor, sunt de natură aleatorie Nu există lecții practice în afara clasei Atitudinea profesorilor față de psihologia experimentală din gimnaziu este dublă Relațiile pozitive indică faptul că experimentele psihologice sunt extrem de interesante pentru studenți și fac predarea vizuală și plină de viață Unul dintre profesori merge mai departe și, într-un răspuns motivat detaliat, apără semnificația utilitară a experimentului de compilare a caracteristicilor școlare care să ghideze consiliul pedagogic *) O altă parte a profesorilor nu își exprimă regrete cu privire la absența psihologiei experimentale, iar opt profesori oferă motive detaliate pentru atitudinea lor negativă Aceste motive sunt: x) profesorii înșiși sunt adesea nefamiliarizați cu psihologia experimentală și adesea nici nu știu cum să abordeze cutare sau cutare dispozitiv;) aceste experimente, în cea mai mare parte, sunt complexe, greoaie și necesită mult timp, dar nu este;) în liceu, se cuvine să se familiarizeze numai cu principiile, elementele *) "Profesorul oferă mult material în mână pentru a judeca elevii, abilitățile lor, cutare sau cutare tip de memorie, atenție, interese, înclinații, temperamente etc , astfel încât acesta să se dovedească a fi cel mai bun mod pentru a realiza individualizarea în predare" (G Trukhina - Perm) Biblioteca "Runivers" P BLONSKY psihologia, iar pentru aceasta, psihologia obișnuită este destul de suficientă, în timp ce psihologia experimentală are un loc în învățământul superior cu un studiu detaliat al fenomenelor mentale;) concluziile psihologiei experimentale sunt prea controversate pentru a fi incluse într-un curs elementar ' VIL a -a întrebare Manifestă studenții vreun interes față de întrebările filozofice cu care trebuie să se confrunte atunci când predați psihologia? De exemplu, întrebări despre relația dintre suflet și corp, despre liberul arbitru etc Credeți că ar fi de dorit să extindem predarea propedeuticii filozofice prin Introducerea în Filosofie Două treimi din răspunsuri afirmă că studenții au un interes puternic pentru filozofie Cel mai mult îi interesează problema relației dintre suflet și corp, etica, estetica, problema liberului arbitru Uneori, interesul se extinde la dorința de a se familiariza cu sistemele filozofice individuale, de exemplu, învățăturile lui Nietzsche, Schopenhauer etc Treimea rămasă stabilește un interes conștient pentru filozofie doar la câțiva: " % sunt străini de filosofie" (Lozinsky -Odesa) Doar doi obiectează categoric la Introducere în Filosofie, motivându-și obiecția prin suprasolicitarea elevilor și dificultatea materiei Trei dintre ei răspund astfel: "indezirabil înainte de reforma generală", "prematur" Un profesor sugerează introducerea unei discipline opționale Pe de altă parte, toți ceilalți vorbesc decisiv pozitiv, motivându-i prin importanța acestui curs pentru viziunea generală asupra lumii Șapte profesori subliniază necesitatea unei istorii a filozofiei sub forma unei scurte treceri în revistă istorică a învățăturilor filozofice x)) "Întrebările

filozofice sunt de mare interes pentru studenți și, prin urmare, este foarte de dorit să se introducă predarea și introducerea în filozofie și să se creeze un departament separat cu normă întreagă pentru propedeutică filosofică * (G Orlov-Poltava) "Interesul studenților pentru întrebările filozofice și metafizice este, de asemenea, mare Sunt adesea abordat de studenți cu o cerere de a le oferi cursuri despre o introducere în filosofie și istoria filosofiei în timpul extrașcolar Aceste ultime două discipline le consider foarte de dorit pentru ultimele clase ale gimnaziului "Ar fi foarte de dorit, în profunda mea convingere, să introduc în gimnaziu predarea cel puțin a fundamentelor de bază ale filosofiei Biblioteca "Runivers" REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PROFESOR, psiholog A V-a întrebare: Sunt de dorit vreo reformă în organizarea predării psihologiei? Cum ar trebui să stea psihologia în raport cu logica? Nu este de dorit să precedăm predarea psihologiei cu predarea logicii? Ce obstacole există pentru stabilirea corectă a predării psihologiei Doar patru profesori consideră necesar să precedă predarea psihologiei cu predarea psihologiei Motivația lor este următoarea: i) logica îi va învăța pe elevi să gândească abstract, ceea ce este necesar pentru înțelegerea psihologiei; e) psihologia în clasa a VII-a este îngreunată de o slabă pregătire la fizică, care este genul de pregătire pentru clasa a VIII-a Toți ceilalți * profesori vorbesc în favoarea ordinii actuale existente: psihologia, ca știință mai concretă, este atât mai ușoară, cât și mai interesantă pentru elevii clasei a V-a, și mai interesantă decât logica; în plus, este mai firesc să familiarizezi elevii cu normele gândirii după ce s-au familiarizat cu mecanismul gândirii; în sfârșit, experiența ultimului Sophia, de care ar beneficia foarte mult punerea în scenă a acestui subiect (G W) "A face din introducerea în filosofie o materie obligatorie, în opinia mea, nu este de dorit, deoarece am observat un interes constant pentru întrebările filozofice doar la o mică minoritate de studenți, alții s-au interesat accidental de o problemă sau alta, iar mulți nu sunt interesați interesat deloc Dar să introduc acest subiect ca opțional, doar pentru cei care doresc, ar fi, după părerea mea, foarte util \ (G Kastrov-Omsk) "Aș considera că este necesar, pe lângă cursurile actuale de psihologie și logică, să se acorde gimnaziului un curs suplimentar de filosofie, adică prin aceasta o trecere în revistă sistematic-critică a celor mai influente doctrine filosofice, în special în chestiunile de morală, filozofia religiei și estetica Acest lucru, cred, ar fi posibil cu o creștere a numărului de lecții de propedeutică filozofică și cu condiția ca această materie să fie plasată la același nivel cu disciplinele obligatorii Oricât de important ar fi să poți trezi interese în materie dincolo de orice cerințe și relații formale, dar așa este psihologia în tradițiile actuale, care s-au dezvoltat sub influența sistemului general de muncă educațională, că nu se poate decât să se considere cu ei Elevii sunt interesați de subiect, așa cum am menționat deja mai sus, iar când, de exemplu, este vorba de darwinism, despre generarea arbitrară, filozofia lui Nietzsche, Schopenhauer, ar fi gata să asculte la nesfârșit Mi se pare că nevoia cursului de filozofie de care am pomenit în liceu s-a maturizat deja, trebuie gândit fără întârziere (G Kalachinsky-Kiev) Biblioteca "Runivers" P BLONSKY Anii lor au arătat că studenții, după ce au studiat psihologia, au început să fie interesați de logică, în timp ce logica anterioară era de obicei considerată una dintre cele mai seci și plictisitoare materii, iar prevederile ei erau slab asimilate "Logica este mai dificilă și are mai multă nevoie de un studiu preliminar al psihologiei" (Yoganson-Odessa) "Având predat

logica fără psihologie de mulți ani, aproape niciodată nu am reușit să trezesc un interes puternic pentru această materie la studenți și nici măcar nu am putut obține o înțelegere clară a întrebărilor logice; acum, având o bază în psihologie, elevii de clasa a VIII-a sunt atât interesați de logică, cât și cu ușurință adâncesc în esența subiectului" (Kastrov-Omsk) Principalul obstacol în calea predării corecte a psihologiei este un număr mic de ore de predare În aceste ore, este necesar să se explice materialul care ocupă, de exemplu, în cel mai răspândit manual de psihologie, Str Chelpanov, pagini, iar unii profesori își dau și adăugările la manual Dar până la urmă trebuie să întrebați și studenții, aceștia trebuie să fie atestați de ori pe an, iar orele sunt adesea supraaglomerate Aproape toți profesorii repetă: "timpul nu este suficient" Un alt obstacol principal pe care chestionarul îl recunoaște este pregătirea insuficientă a profesorilor de psihologie Cert este că înainte de introducerea sistemului de discipline, psihologia se citește la Facultatea de Istorie și Filologie doar o jumătate de an, ore la cursurile de juniori Sedin al profesorilor își descrie pregătirea universitară în felul următor: a ascultat psihologie la Universitatea din Moscova lângă Grotto Avenue în - Cursul a fost citit cu intermitențe și nu sa încheiat La examen a fost necesar să se promoveze conform Wundt (Eseu de psihologie) articolul introductiv de Pr Grot și "Elemente psihice" (total $ o-|-iO pagini) cu ediții Apoi a predat limba și istoria rusă De la psihologie totul a fost uitat De obicei psihologia este predată de un profesor de literatură, Legea lui Dumnezeu, istorie Și înainte, un astfel de profesor știa puțin despre psihologie, acum a uitat totul, nu este timp să se pregătească - un set complet de lecții, serile sunt ocupate cu corectarea lucrărilor și a întâlnirilor În cele din urmă, o altă consecință a acestei ordini de lucruri s-a strecurat prin răspunsul unuia dintre profesori: combinarea Biblioteca "Runivers" REZULTAT CHESTIONARE PE ÎNTREBAREA FAST AN PROFESOR, psiholog predând psihologie și literatură și având nevoie de ore pentru acestea din urmă, el smulge aceste ore de la psihologie Intr-adevar o poza trista! Urmează alte două motive: condițiile generale nesatisfăcătoare în care se află școala gimnazială și poziția secundară pe care o ocupă psihologia în ciclul disciplinelor gimnaziale Al doilea motiv (în psihologie nu există examen și un punctaj special în certificat, profesorul de psihologie nu are un post cu normă întreagă) creează un fel de atitudine disprețuitoare față de psihologie, mai ales din partea consiliului pedagogic În fine, unii profesori evidențiază următoarele obstacole: lipsa literaturii populare despre psihologie; predare abstractă și lipsă de mijloace vizuale; informații slabe despre anatomia și fiziologia sistemului nervos; lipsa cabinetelor psihologice În consecință, în predarea psihologiei se propun următoarele reforme: creșterea numărului de ore de predare la trei; să facă atât materia cât și profesorul ei egale în drepturi; să apropie psihologia de restul disciplinelor cursului gimnazial, aducând-o în mai mare legătură cu acestea; acordați atenție pregătirii profesorilor de psihologie; organizează congrese ale profesorilor de psihologie la raioane; amenajarea sălilor psihologice la sălile de sport; a crea o literatură populară, chiar dacă numai sub forma unei antologii psihologice adecvate) *) "Psihologia ar trebui să fie o materie independentă în gimnaziu: se pare că o reformă se așteaptă să o excludă în totalitate, iar asta e mare păcat " Nu înțeleg motivele pentru a lua logica înaintea psihologiei: aceasta din urmă, în o formă accesibilă, poate fi luată chiar și în clasa a VI-a (G Krylov - Tver) "Psihologia din

gimnaziu, în opinia mea, ar trebui să precedă logica: în studiul logicii, este adesea necesar să se facă digresiuni în domeniul psihologiei (G NN) "Consider că nu este de dorit să preced predarea psihologiei cu predarea logicii, deoarece aceasta din urmă îi interesează mult mai puțin pe studenți decât pe prima și este mai greu de înțeles de către studenți Dacă logica nu este ușor accesibilă pentru elevii din clasa a VIII-a, atunci va îngreuna elevii din clasa a VII-a " (G Duboshin-Serpukhov) "Este de dorit extinderea cursului psihologiei și mai ales introducerea experimentului În nici un caz predarea psihologiei nu trebuie precedată de predarea logicii, pentru că chiar (cu lecții) la clasa a VIII-a logica este dificilă şi necesită o concretizare specială a prevederilor sale psi- Biblioteca "Runivers" P BLONSKY VIII Să încercăm acum, pe baza datelor din chestionar, să facem o imagine generală a stării predării psihologiei în liceu Psihologia în liceu, ca să spunem așa, este doar "admis", în ea este doar tolerată Sunt puțini profesori-specialiști pregătiți *), este puțin timp alocat cursului, nu există fonduri pentru achiziționarea de beneficii Acele măsuri de influență asupra elevilor, cu care școala noastră este atât de bogată, și care fie trebuie să lipsească cu desăvârșire, fie distribuite în mod egal între toate disciplinele academice, pentru că, altfel, o materie va fi sacrificată altuia, profesorul de psihologie nu are la dispunerea lui Subiectul lui este undeva în curtea din spate, un fel de incomplet, pe care "nu poți să-l înveți" Da, iar profesorul de psihologie însuși, ca atare, în chologia este, de asemenea, mai accesibilă pentru înțelegerea studenților și este de natură mai puțin abstractă Obstacole pentru o formulare mai corectă a predării psihologiei: lipsă de timp, dificultăți în experimentare, lipsa cunoștințelor necesare de fiziologie "(G Rovnyakov-Odessa), "În ceea ce privește funcția de psihologie în alte gimnazii, nu pot spune nimic: nu știu Cred că ar fi foarte util ca raioanele de învățământ să convoace din când în când congrese ale profesorilor de psihologie, invitând ca președinte și conducător al congresului un profesor experimentat la această materie; ' ar fi mult material pentru o conversație despre studiul metodologic al lecțiilor; Cred că unele catedre de psihologie ar fi ascultate cu mare folos pentru profesori, sub forma unei serii de prelegeri " (G Karpinsky-Smela) "Este indicat să se organizeze mai des congrese de psihologie pedagogică, stabilindu-le un moment mai convenabil pentru toată lumea (mijlocul lunii iunie) Nu este de prisos să trimiteți lucrările congresului tuturor profesorilor gimnaziului sau să le oferiți pentru un extras din bibliotecă " (N Georgievsky-Vyazma)) În ultima vreme, odată cu deschiderea catedrelor de filosofie la facultățile istorico-filologice, dispare deficitul de profesori atestați Din păcate, acum există tendința de a încredința acele materii pentru care un număr mic de ore, precum și psihologia, să fie predate de profesorii acestui gimnaziu, evitând darea de lecții profesorilor din afara Oricare ar fi motivul pentru aceasta, în final, rezultatul poate fi negativ: dacă există mai mulți profesori-specialiști în psihologie liberi, aceștia nu vor avea voie să predea psihologie, ci vor încredința această predare unui profesor de literatură, istorie sau antică limbi Biblioteca "Runivers " REZULTAT CHESTIONARE PE CHESTIUNEA STATUTARE PROFESOR, psiholog al gimnaziului este, de asemenea, un străin "pentru închiriere gratuită" Poziția științei sufletului omului în școala secundară nu are nicio comparație cu poziția latinei sau a matematicii, istoriei și fizicii Este clar că o astfel de situație este prea anormală Dar condusă aproape până la ultimul loc de planul oficial de predare, psihologia, ca prin magie, mult mai mult decât disciplinele

"principale" ale gimnaziului - limbi străine și matematică - a captat atenția și interesul elevilor Este respectata, se lasa purtata, atitudinea obisnuita de "gimnaziu" fata de subiectele academice este inlocuita cu una serioasa si constienta Pentru unii, cel puțin, există dorința de a studia psihologia mai detaliat, se scriu rezumate, se încearcă organizarea cercurilor filozofice și psihologice Psihologia excită extrem de mult autoactivitatea elevilor Nici un singur profesor nu se plânge de eșecul elevilor la psihologie, nici un singur elev nu consideră psihologia o materie împovărătoare pentru sine, toată lumea, fără excepție, recunoaște această materie ca fiind dezirabilă în liceu Acesta este efectul benefic remarcabil al psihologiei asupra studenților Astfel, introducerea sa în cercul disciplinelor predării gimnaziale s-a dovedit a fi destul de oportună Mulți profesori sunt atât de mulțumiți încât nici măcar nu-și doresc reforme în organizarea predării, dar, cu toate acestea, chestionarul oferă câteva indicații pentru producerea acestora: este necesar să se întărească și să ridice poziția psihologiei, să se creeze profesori specialiști, să se adapteze programe la ştiinţele fizice, popularizarea şi, dacă este posibil, concretizarea prezentării cursului, organizarea congreselor profesorilor În final, rezultatele chestionarului pot fi rezumate cu o frază pe care am citat-o deja: psihologia în termeni pedagogici este un subiect indispensabil P Blonsky Biblioteca "Runivers" Există un loc pentru psihologie în liceu? Raport citit la ședința Societății de Psihologie din Moscova din septembrie a anului curent Subiectul mesajului meu de astăzi este întrebarea dacă psihologia are loc în liceu sau dacă ar fi mai oportun să-și lase locul doar în școala superioară Motivul mesajului meu este vestea că Ministerul Educației Publice a înaintat Dumei de Stat un proiect pentru o școală secundară, din programa căreia psihologia lipsește; cu alte cuvinte, ministerul șterge psihologia de pe lista disciplinelor de liceu, pe care el însuși a introdus-o în programa de învățământ în urmă cu ani Vreau să mă gândesc după ce motive ar fi putut fi ghidat ministerul în acest caz și voi încerca să evaluez în ce măsură sunt solide Dar înainte de a trece la aceste motive, îmi voi permite să ating istoria introducerii psihologiei în liceu Fac acest lucru din motive care acum vor deveni clare pentru cei prezenți Nu vreau ca cei prezenți să creadă că în momentul de față apăr o poziție care a apărut destul de întâmplător în adâncul ministerului Mă gândesc să apăr o propunere care a fost recunoscută de foarte mulți chiar înainte de reformă; a fost exprimat doar de foarte puțini Așadar, permiteți-mi să ating istoria pentru a clarifica faptul că problema introducerii psihologiei în liceu este o chestiune de mult așteptată În , în "Questions of Philosophy" a fost publicat un articol al lui P D Boborykin despre necesitatea introducerii filozofiei, în special psihologiei, în numărul de discipline ale învățământului secundar Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA ESTE ÎN ȘCOALILE SECUNDARE? școli *) Eu, după ce am început activitatea academică în anii , m-am confruntat cu această întrebare În acei ani, liceenii intrau la universitate cu o cunoaștere neobișnuit de slabă de psihologie, mai corect ar fi să spunem: nu știau nimic Prin urmare, psihologia trebuia predată într-o formă foarte populară Între timp, la cursuri au participat toți studenții care căutau o educație generală A apărut o contradicție: pe de o parte, tinerii caută o educație generală, iar, pe de altă parte, universitatea ar trebui să ofere nu o educație generală, ci una specială Dar nu era nimic de făcut: trebuia să citesc, cursul era elementar Acest lucru nu putea rămâne așa pentru totdeauna A fost necesar să ne gândim la modul de introducere a

predării psihologiei în ciclul gimnazial: ca materie de învățământ general, psihologia ar trebui să aibă un loc în școala secundară Faptul că acesta a fost într-adevăr cazul a arătat starea problemei în Occident În Franța, psihologia, ca parte a filozofiei, este studiată într-o clasă specială de filosofie - classe philosophique, aceasta este tocmai ultima clasă a gimnaziului Aici ore pe săptămână sunt dedicate psihologiei și filosofiei În Austria se acordă ore la filosofie: ore la logică în clasa a γ-a și ore la psihologie în clasa a VIII-a; in Italia predarea filozofiei se acorda ore, predarea incepe din clasa a VI-a Adevărat, în Prusia psihologia nu este printre disciplinele de liceu, există doar logică Pentru mine personal, nu exista nicio îndoială că psihologia ar trebui inclusă printre disciplinele învățământului gimnazial Cu toate acestea, la vremea aceea, nu ar fi fost oportun să se ridice problema acestui lucru în presă Am avut ocazia să vorbesc despre asta după Congresul Internațional de Filosofie de la Geneva Unii profesori ruși de filozofie care au fost la acest congres au discutat despre posibilitatea organizării unui congres filozofic în Rusia Printre alte chestiuni care urmau să fie luate în considerare la acest congres, s-a aflat și problema predării filozofiei în gimnaziu *) La Kiev, în societatea fizică și matematică, am citit până la Vezi Nr , articolul "Filosofia în gimnazii"*, p -) În articolul meu "Al Doilea Congres Internațional de Filosofie de la Geneva*, Nr , se spune: "La congresele filosofice se poate rezolva problema organizării predării filozofiei în instituțiile de învățământ superior și secundar (p) Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV azi despre asta, a vorbit în continuare Astfel: "Congresul Filosofic ar putea desfășura și o muncă socială de o însemnătate enormă Prin aceasta, mă refer la problema urgentă a introducerii filozofiei în cursul de predare gimnazială Problema introducerii filosofiei în cursul gimnazial nu poate fi, desigur, rezolvată din motive birocratice - iar viitorul congres al filosofilor ar putea face o problemă enormă serviciu pentru societatea rusă în acest sens Aceasta a fost în septembrie , când ministerul nu vorbise încă despre introducerea filozofiei în gimnaziu În jurul lunii octombrie a aceluiași an, Ministerul a trimis o circulară pentru a discuta problema dacă filosofia ar trebui inclusă printre disciplinele gimnaziului Acest lucru mi-a dat motive să citesc raportul: "Despre instituirea predării propedeuticii filozofice în liceu" în "Societatea de Filologie și Pedagogie Clasică din Kiev" la noiembrie În raportul meu *) am argumentat necesitatea să introducă filosofia în gimnaziu, dar mulți dintre membrii Societăților au fost împotriva acestei opinii, motivându-și atitudinea negativă, printre altele, prin faptul că în Prusia, unde există o școală gimnazială exemplară, filozofia este absentă Acest lucru mi-a dat ocazia să citesc un alt raport pe tema: "Despre învățământul propedeuticii filozofice în Germania"), decembrie În mai , s-a cunoscut faptul că ministerul a decis să introducă predarea filozofiei pe linia școlilor austriece: programul consta din psihologie și logică, și nu ca în Franța, unde filosofia se studiază în întregime Ministerul a transmis programul și, de notat că programul a fost întocmit destul de oportun, nota explicativă a fost redactată impecabil de bine Evident, în Comitetul științific erau oameni care știau ce vor Dar totul a dat impresia că psihologia a fost introdusă doar í) Vezi jurnalul: "Gândirea pedagogică" Editat de colegiul Pavel Galagan Kiev Emisiunea I, p -) Vezi conținutul raportului și dezbaterea despre acesta în același jurnal Emisiune II, p - b) Conținutul acestui raport în același jurnal Emisiune I, pp - Biblioteca "Runivers" ESTE LOC PENTRU PSIHOLOGIE LA ȘCOALA GENERALĂ? datorită

asistenței persoanelor care au simpatizat cu acest subiect Această poziție nu promitea stabilitate: fără îndoială că au fost și alții care nu simpatizau În iunie , la Sankt Petersburg s-a convocat primul Congres rusesc de psihologie pedagogică La acest congres, discutând problema punerii predării psihologiei, au spus că poziția psihologiei este șocantă, că a fost introdusă doar ca test și, după toate probabilitățile, va fi anulată în curând Și într-adevăr, până în abolirea psihologiei, cel puțin în proiect, era deja un fapt realizat Ministerul a publicat programul gimnaziului planificat, unde psihologia era deja absentă Situația este ciudată: în a fost introdusă psihologia, în a fost desființată fără a indica niciun temei: în ambele cazuri, o chestiune de mare importanță se decide fără participarea profesorilor Se pune întrebarea: poate că ministerul a făcut o anchetă și a aflat că organizarea predării este nesatisfăcătoare? Nu s-a făcut nimic de acest fel din partea ministerului; altfel, măcar s-ar fi știut ceva despre asta Singurul lucru care a fost făcut în mod oficial, din câte știu, se rezumă la următoarele Administratorul districtului educațional Riga i-a trimis pe profesorii VF Chizh și Oze la gimnaziul districtual pentru a se familiariza cu organizarea predării psihologiei și logicii în ei Acesta a fost singurul caz Ministerul nu a considerat necesar să informeze publicul de ce psihologia este aruncată Opunând la proiectul Ministerului, eu însumi trebuie să caut posibile argumente împotriva predării psihologiei în licee pe care le-am mai auzit Nu voi lua în considerare întrebarea, este psihologia necesară pentru dezvoltarea unei viziuni asupra lumii? Consider o astfel de întrebare complet superfluă: este clar, desigur, ce este nevoie Acest răspuns nu pare să fie pus sub semnul întrebării de nicio parte Se poate pune mai degrabă întrebarea, este psihologia necesară ca materie de educație generală? Nu este greu să răspunzi la această întrebare Dacă considerăm că este necesar ca tinerii să cunoască natura plantelor și pietrelor, atunci de ce nu este la fel de necesar ca ei să cunoască lumea interioară De ce cunoașterea științifică a ceea ce este memoria, atenția, imaginația Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV afectează, nu este atât de valoroasă cât este valoroasă cunoașterea fenomenelor externe? La aceasta se obiectează de obicei că psihologia este deja inclusă în programa științelor gimnaziale La urma urmei, literatura, istoria etc se ocupă și de întrebări psihologice; De ce, atunci, într-un asemenea caz, să introducem o altă știință specială? Obiecția la aceasta este, de asemenea, foarte simplă: există într-adevăr o psihologie, dar nu este științifică sau sistematică Studenții din aceste date nu pot avea o idee clară despre ce sunt atenția, asocierea etc Pe de altă parte, ministerul nu ar trebui să aibă voie să-și schimbe atât de curând viziunea asupra valorii educaționale a psihologiei Evident, este vorba despre partea practică a problemei S-a dovedit că în liceu predarea nu se putea face corect, că psihologia, de exemplu, era inaccesibilă elevilor Am văzut deja că profesorii consideră această opinie nedreaptă Experiența arată că psihologia este accesibilă studenților Pentru mine există și fundamente a priori De ce nu are școlarul de - ani poate înțelege psihologia, dar de îndată ce a trecut pragul universității, trebuie să înțeleagă psihologia? Dacă ei cred că un elev trebuie să înțeleagă psihologia, școlarul trebuie să o înțeleagă și el Mai mult, trebuie amintit că știința gimnazială, cel puțin, ca dimensiune, diferă de știința universitară În psihologie, se poate găsi întotdeauna material destul de accesibil pentru înțelegerea elevilor din liceu Iată obiecția pe care aș putea să o ridic împotriva remarcii că psihologia nu este disponibilă A doua obiecție este de

natură mai serioasă De mult s-a spus că psihologia este o știință inexactă, că nu există propoziții stabile în ea - autori diferiți definesc aceleași concepte în mod diferit Dacă psihologia este o învățătură confuză, contradictorie, nu-și are locul în liceu Față de aceasta se poate face următoarea remarcă În raport cu psihologia modernă, această opinie este greșită Trebuie să admitem că în psihologia modernă, diverse tendințe psihologice se luptă între ele, dar între Vezi articolul anterior Biblioteca "Runivers" ESTE LOC PENTRU PSIHOLOGIE LA ȘCOALA GENERALĂ? Tema în psihologie sunt prevederile acceptate de toate direcțiile Există prevederi cu care toată lumea este de acord Aceste întrebări incontestabile ar trebui să facă parte din știința gimnazială; teoriile și ipotezele controversate, desigur, nu-și au locul în gimnaziu Dacă ne-am ghida după această cerință de acuratețe, atunci multe științe de gimnaziu ar trebui să fie supuse interdicției În general, întrebarea a ceea ce este exact și inexact, dorința ca doar prevederile exacte ale științei să fie studiate, mi se pare foarte ciudată Știința nu este completă nicăieri: opinii diferite și teorii diferite sunt posibile peste tot Dacă proiectul ministerial lasă logica în același loc din cauza acurateței sale, atunci pot observa în acest sens că chiar și logica poate fi exprimată în moduri foarte diferite și pot exista puncte de dezacord în ea A treia obiecție pare de nerefuzat Ei indică componența nesatisfăcătoare a cadrelor didactice: nu există cadre didactice pregătite - specialiști; trebuie să încredințezi predarea psihologiei unor persoane slab pregătite: profesori de literatură, profesori de legea lui Dumnezeu etc Acesta pare să fie cel mai important argument pentru a arunca psihologia din liceu Mi se pare că ar fi mult mai oportun să ne ocupăm de îmbunătățirea personalului de profesori, și nu de aruncarea materiei Acest motiv de nepregătire a profesorilor mi se pare complet insuficient Îndrumat de el, ar fi, de asemenea, necesar să aruncăm o mulțime de subiecte ale cursului gimnazial, de exemplu, geografia Strict vorbind, ar trebui să avem în vedere doar acel profesor pregătit pentru predarea geografiei, care îmbină o educație duală, atât istorică, cât și cea naturală Unde sunt acești profesori? Mulți profesori, după ce au absolvit cursul Facultății de Istorie și Filologie, încep să predea geografia, familiarizându-se cu ea din manualul în care se predă Starea nesatisfăcătoare a predării geografiei nu ne obligă însă să punem problema aruncării geografiei din liceu Pe de altă parte, consider complet nefondată punctul de vedere al componenței nesatisfăcătoare a profesorilor de psihologie Cu cerințe foarte mari, desigur, profesorii * Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV psihologii nu s-ar potrivi standardului care poate fi stabilit, dar a spune că sunt mai puțin pregătiți decât profesorii de la alte discipline de gimnaziu este nedrept: nu există date pentru o astfel de afirmație Din câte știu, Ministerul nu a întreprins demersuri pentru a se familiariza cu această chestiune Îmi voi permite să-mi exprim părerea despre pregătirea profesorilor de psihologie pe baza contactului personal cu profesorii de psihologie Sunt convins că, în general, profesorii de psihologie nu sunt mai puțin pregătiți decât profesorii altor discipline La un an de la introducerea predării psihologiei, la congresul de psihologie pedagogică au fost numeroși profesori de psihologie; au participat la dezbaterea diferitelor probleme legate de predarea psihologiei În același timp, s-a descoperit o astfel de cunoaștere a subiectului, încât mi-a devenit clar că foarte mulți nu numai că nu au uitat ceea ce au studiat la universitate, dar, aparent, și-au actualizat constant cunoștințele Unii profesori au

reușit să-și publice manualele, mulți au acționat ca critici ai diferitelor manuale La raionul de învățământ caucazian a fost organizată o comisie de profesori pentru a discuta problema înființării predării psihologiei în școlile secundare Membrii acestei comisii s-au adunat, au citit rezumate; au fost tipărite procesele-verbale ale ședințelor lor x) Aceste protocoale sunt citite cu mare interes, iar judecățile profesorilor arată că sunt pe deplin la cunoștință Aceasta a fost organizată de raionul caucazian Sunt sigur că dacă și alte raioane ar face la fel, am avea mai multe astfel de ședințe de procese-verbale care să arate că liceul nostru are o componență satisfăcătoare de profesori În cele din urmă, chestionarul nostru ne oferă material pentru a evalua pregătirea profesorilor În chestionar, găsim feedback de la profesori cu privire la schimbările dorite în predarea psihologiei, care în majoritatea cazurilor relevă o importantă Extras din procesele-verbale ale ședințelor comisiei de predare a prepedeuticii filozofice Ch i-I și -I Tiflis " - Biblioteca "Runivers" EXISTA CAMERA DE PSIHOLOGIE IN SCOALA? conștientizare în psihologie Iată motivele pentru care cred că componența profesorilor nu este deloc atât de nesatisfăcătoare pe cât se crede în mod obișnuit: profesorii în majoritatea cazurilor sunt familiarizați cu materia în măsura în care este necesar pentru un profesor de psihologie în liceu Profesorii de psihologie nu sunt mai răi decât profesorii de alte discipline Printre ele, probabil că există și unele foarte slabe, dar acest lucru se observă și în rândul profesorilor de alte discipline Următoarea obiecție este că profesorii se abat adesea de la program Sub masca psihologiei se ridică întrebări care nu au nicio legătură cu psihologia Am avut ocazia să mă întâlnesc cu studenți de la unele gimnazii, care, întrebați ce fac la psihologie, au răspuns că studiul psihologiei în gimnaziu se reduce la simple conversații Am primit recent o scrisoare de la un student în care scrie că la lecțiile de psihologie de la gimnaziu s-a familiarizat cu problema transmiterii directe a gândirii din cartea doctorului Kotik Această abatere a profesorilor de la materia predată poate fi inacceptabilă în ochii Ministerului Eu însumi sunt un susținător al implementării obligatorii a programului Dar cred că abaterile sunt admise și în cazul în care există timp liber pentru clarificarea întrebărilor care îi interesează pe elevi Printre obiecțiile la abateri se numără faptul că profesorii care nu sunt bine familiarizați cu psihologia experimentală, nefiind capabili să o înțeleagă, fac totuși încercări de a o aplica și se angajează în "diagnosticarea" personalității, ceea ce nu poate fi admisibil din punct de vedere științific Mulți consideră acest lucru nesatisfăcător în modul în care este predată psihologia în școlile secundare De asemenea, consider greșită o astfel de fascinație pentru psihologia experimentală, dar în justificarea școlii ruse trebuie să spun că o fascinație temporară este inevitabilă, mai ales când există mulți oameni printre reprezentanții psihologiei științifice care sunt fascinați de ea Trebuie menționat că și în Germania trebuie să lupte împotriva acestui curent Dacă în Germania, unde știința este atât de sus, trebuie să ținem cont de asta, atunci de ce avem asta Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV ar trebui să fie considerat entuziasmul un semn de predare nesatisfăcătoare? Din partea mea, consider necesar să adaug că acest entuziasm nu este deloc atât de mare Din chestionar se poate observa că mulți profesori au o atitudine foarte negativă față de aceste studii: doar câțiva profesori sunt pasionați de această latură a psihologiei, majoritatea este complet negativă Dacă acest tip de pasiune a apărut, atunci există un corector pentru ea Universitățile,

congresele, unde se discută astfel de probleme, pot face ajustările corespunzătoare În plus, astfel de abateri există și la alte materii Nu se știe că atunci când așa-numitul "materialism istoric", atunci unii profesori de istorie nu numai că au început să prezinte istoria din punctul de vedere al acestei doctrine, ci și să familiarizeze studenții cu această tendință Dar cu siguranță nu a rezultat din asta că istoria ar trebui aruncată pentru că profesorii au deviat de la program O altă obiecție față de psihologia liceului este aceasta În Prusia, psihologia nu este introdusă în liceu Dacă nu există niciunul în care educația gimnazială să fie considerată exemplară, de ce ar trebui să ne pese de asta? M-am familiarizat cu istoria detaliată a întrebării: într-adevăr, în Prusia au existat mari fluctuații în această chestiune: psihologia a fost introdusă, anulată, introdusă din nou; în secolul al XIX-lea a fost introdus și anulat de mai multe ori Situația devine definitivă abia în anii , când o atitudine negativă față de filozofie a fost înlocuită cu o atitudine de încredere în ea Unii filosofi marcanți s-au pronunțat în favoarea introducerii filozofiei împreună cu psihologia în cursul predării gimnaziale și anume: Ziegler, Remke, Schuppe, Laas, Eiken, Paulsen x) În a avut loc un congres al directorilor gimnaziilor prusace, unde s-a discutat și analizat întrebarea, care a fost formulată de vorbitor astfel: "Datoria introducerii filozofiei în liceu" gimnazii au discutat această problemă la consiliile pedagogice Vorbitorul face o sinteză a opiniilor exprimate, care în general se rezumă la recunoașterea necesității introducerii filozofiei în liceu, dar aici înainte *) Despre aceasta, vezi raportul meu: "Despre predarea propedeuticii filozofice în Germania* "Pedagogie Gând* Emisiune I Kiev Biblioteca "Runivers" ESTE LOC PENTRU PSIHOLOGIE LA ȘCOALA GENERALĂ? Trezorierul informează totodată că ministerul a anunţat încă din că ar fi de dorit să se introducă propedeutica filozofică ca parte opţională a programelor) Aceasta a fost în În ciuda faptului că ministerul a recunoscut necesitatea introducerii filozofiei, aceasta nu a fost încă introdusă Acest lucru se explică prin faptul că în Prusia există o școală clasică de învățământ gimnazial cu greacă și latină Programul este atât de aglomerat de subiecte încât este imposibil să aloci încă ore filosofiei Aceasta, mi se pare, este singura explicație pentru care filosofia nu a fost încă introdusă în gimnaziile prusace În ultimii ani, articole despre necesitatea introducerii acesteia au apărut constant în reviste pedagogice germane Rezultatele favorabile pe care le-a produs predarea acestei discipline în Austria, unde există încă din , sunt citate constant ca exemplu *) Astfel, cele două obiecții principale - că psihologia nu este disponibilă și nu există profesori - am încercat să le infirm așa cum am crezut că este posibil Împotriva proiectului ministerial am o altă obiecție: suferă de o contradicție internă Dintre cele două discipline, psihologie și logică, psihologia este aruncată pentru că nu este disponibilă și nu există profesori pregătiți Întrebarea este: este logica mai accesibilă și există profesori pregătiți pentru aceasta? Dacă vorbim despre formularea ideală a predării logicii, atunci aceasta ar trebui predată de specialiști Dacă este predat de persoane care îl cunosc doar din același manual care este predat, atunci o astfel de predare poate fi cu greu considerată ideală Logica este indisolubil legată de psihologie și filozofie și trebuie să fii un specialist educat filozofic pentru a preda logica în mod corespunzător Dacă vorbim despre formularea ideală a predării logicii, atunci avem nevoie de profesori specialiști Aici se află contradicția internă a proiectului ministerial Trebuie fie să renunți la psihologie și logica împreună, fie să le lăsăm împreună,

pentru că aceleași argumente pot fi formulate pro și împotriva ambelor subiecți) Vezi "Verhandlungen der Dírektoren-Versammlungen in den Provinzen des Kõnigreichs Preussen B) Vezi raportul meu de mai sus Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV În favoarea psihologiei, voi folosi argumentul dat de profesorii înșiși Ei spun: când nu exista psihologie, logica era o știință plictisitoare; când a fost introdusă psihologia, logica a crescut în valoare în ochii studenților Ce explică asta? Psihologia, prin însăși natura sa, este capabilă să trezească interes Elevii observă clar în ei înșiși creșterea interioară Învățând să înțeleagă întrebările filozofice în general, încep să se relaționeze cu logica cu interes, pentru că devine de înțeles pentru ei Dacă părăsim logica și renunțăm la psihologie, atunci mă tem că logica va reveni la poziția anterioară de știință neinteresantă · În favoarea părăsirii psihologiei în liceu este și faptul că psihologia este nevoie de toată lumea: psihologia este o materie de educație generală Este nevoie de avocați, medici și oameni de știință naturală Astfel, liceul nu se poate lipsi de psihologie Ca lector universitar, trebuie să remarc efectul benefic al predării psihologiei în liceu Am ocazia să constat o schimbare bruscă în componența studenților: nu există nicio asemănare între actualii studenți și studenții care erau înainte de reformă: au învățat cu greu psihologia și logica, acum învață clar Și atitudinea mea față de public este diferită, nu la fel ca acum - ani: atunci a trebuit să mă gândesc la nepregătire, mi-a fost teamă că publicul nu mă va înțelege; acum sunt sigur că logica și psihologia elementară au fost studiate mai mult sau mai puțin amănunțit și pun fără teamă întrebări dificile ascultătorilor mei Și asta se explică prin influența reformei Datorită introducerii propedeuticii filozofice în gimnaziu, nivelul de dezvoltare filosofică a crescut semnificativ și ar fi necesar să avem grijă să nu aruncăm psihologia din liceu, ci să introduceți și filozofia Aceasta este o datorie incontestabilă a ministerului, dacă a înțeles sarcinile vitale ale educației umanitare Pentru a pune predarea filozofiei în liceu așa cum trebuie, ar fi necesar nu numai introducerea acestei predari, ci și introducerea unor reforme suplimentare *) Acest lucru a fost observat la un moment dat de profesorii germani Biblioteca "Runivers" ESTE LOC PENTRU PSIHOLOGIE LA ȘCOALA GENERALĂ? Introducerea propedeuticii filozofice în liceu este doar jumătate din reformă După ministerul Kaufmann, când a fost introdusă propedeutica filozofică, nu s-a făcut nimic pentru îmbunătățirea personalului didactic La ministerul lui Kaufman, ei s-au gândit la întrebarea cine va preda psihologia și au răspuns: s-ar putea oferi predarea propedeuticii filozofice celor care au absolvit cu succes academia teologică, deoarece predarea filozofiei este stabilită destul de larg acolo De fapt, mai trebuia făcut ceva: trebuia să ne gândim la reforma învățământului universitar - a fost nevoie de organizarea unei catedre de filosofie la Facultatea de Istorie și Filologie Ministerul însuși nu a făcut nimic de acest gen Când s-a dovedit posibilă introducerea unui sistem de discipline de predare, unele facultăți au introdus și un departament filozofic: printre altele, Kiev și Moscova Ministerul a tratat această întreprindere cu atât de puțină grijă, încât departamentul filosofic de la Kiev a fost nevoit să închidă, pentru că ministerul nu numai că a ignorat-o, ci și-a paralizat activitatea, lipsind-o de orice sens practic Ministerul nu a acordat niciun drept celor care au absolvit acest departament Există acum un departament de filosofie la Universitatea din Moscova, care poate pregăti profesori-specialiști care vor putea ridica predarea filozofiei în școala secundară la înălțimea cuvenită Ministerul a emis

recent o circulară care face ca împărțirea filosofică să nu aibă valoare practică Conform sensului acestei circulare, înainte de a încredința predarea propedeuticii filozofice oricărui profesor din afară, ar trebui să vedem dacă vreunul dintre profesorii săi se va ocupa de predarea acestei discipline Dacă o ia cineva, să i-o dea Urmărirea acestei circulare ar trebui să conducă la faptul că absolvenții catedrei de filosofie vor fi complet neimplicați în predarea psihologiei Nu putem privi cu nepăsare un astfel de tratament nedrept al filosofiei în gimnaziu Îmi voi permite să exprim o dorință ca aceasta să nu fie atitudinea față de predarea propedeuticii filozofice Profesorii înșiși se plâng pe bună dreptate că psihologia în liceu este Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV merge ca în curtea din spate Trebuie să facem ca în Franța Este necesar să existe profesori de filozofie cu normă întreagă, astfel încât și cei care au lecții să fie considerați profesori cu normă întreagă, și nu profesori cu angajare gratuită Profesorii școlii superioare din Franța sunt formați din profesori din gimnaziu Se ridică o cerere de buget, dar trebuie să sperăm că munca educațională în Rusia nu se va baza întotdeauna pe un buget atât de mizerabil ca în prezent Permiteți-mi să fac o mică remarcă despre perspectivele probabile pentru viitor Proiectul liceului a fost depus la cea mai înaltă instituție legislativă Care este soarta lui, nu este greu de prevăzut Există astfel de defecte în acest proiect, în fața cărora decalajul care ne privește va fi invizibil Psihologia va fi în afara științelor de gimnaziu Dar nu cred că generația care va trece cursul gimnazial fără psihologie le-ar fi foarte recunoscătoare membrilor comisiei academice, care consideră că este posibil să rezolve astfel de întrebări fără să țină seama de vocea profesorilor Pe de altă parte, sunt convins că această stare de lucruri nu va dura mult Viața își va prezenta cerințele inexorabile foarte curând Psihologia începe să capete prea multă importanță științifică pentru ca absența ei în rândul disciplinelor educației în arte liberale să nu fie remarcată Sunt sigur că acest gol va fi umplut foarte curând G Chelpanov Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Cărți și broșuri noi primite de la editori Abramovici, N Ya Artiști și gânditori Moscova Artă C i r k Arseniev, N În căutarea Dumnezeului absolut Moscova Art C k Dicționar biografic al profesorilor și profesorilor din Sankt Petersburg Universitatea (-), t- τ P Sankt Petersburg , Boboshko, J L "Nu există cu ce să trăiești" Nikolaev Art C k Vasiliev, N A Despre judecăţile private, despre triunghiul contrariilor, despre legea celui de-al patrulea exclus Kazan Art Vetuhov, A Viața cuvântului Harkov Art C k W M Stany symboliczne w psihologi i psychofisjologji Konin Art C k Caultier, Paul La adevărata educație Paris Art C f s Heraclit din Efes Fragmente Traducere de V Nilender Ed "Musaget" Moscova Art VIII-I- C x frecare Grabovsky, K "Jos materialismul!" SPb Art XJ- C i p k Jurnalul celui de-al XI-lea Congres al naturaliştilor şi medicilor ruşi (Sankt Petersburg, - decembrie) SPb Prieten al poporului Alexandru Lvovici Karavaev Ed O G Pavelko SPb Art C k Note ale Facultății de Istorie și Filologie din Sankt Petersburg universitate Părțile XXXI, XSP (Numărul I, II), XCIII, XCIV, XCV, XCVI (Numărul I) SPb , , , io Kroll, M Beitrãge zum Studium der Apraxie Berlin Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Landau, Grigory Bazele psihologice ale democrației Artă I Imprimare separată Lossky, N Învățături de bază ale psihologiei din punctul de vedere al voluntarismului SPb i?ii Artă ¥* C i r k Messer, A Introducere în teoria cunoaşterii SPb Art C i rub Natorp, R Die logischen Grundlagen der exakten Wissenschaften Leipzig Ed Teubner Artă XX-l- C M Pf

Începutul afacerii Emisiune I Publicaţia Academiei Pedagogice SPb St b C o k Nechaev, Alexandru Cum să predați psihologia? SPb ; Artă C k Ostwald, Wilhelm Oameni grozavi Artă XII+ SPb C p k Raport al bibliotecii publice Ivanovo-Voznesensk pentru Vladimir Art Raportul fondului de asistență reciprocă a scriitorilor și studenților pentru , Sankt Petersburg Artă Raport al Universității Populare din Moscova numită după A L Shanyavsky pentru anul universitar - Moscova Platon Pir Transl din greaca I D Gorodetsky Ed al -lea Moscova Art și despre C k Pletnev, Alexey Vechi și noi (-) Odesa Art C k Radin, E P Probleme de sex și nervi bolnavi SPb art C k Rezanov, A S Armata și mulțimea Varşovia Art C k Rozanov, V Când a plecat şeful - SPb Art VIII+ C p Sazhin, I V Alcoolul și sistemul nervos SPb Art C k Al lui Consumul moderat de băuturi alcoolice sau abstinența completă de la acestea? SPb Art C k Samko, A K Marea ipoteză filosofică Odesa Artă Segal, S A Biblia, filosofia, etica și religia ei Novocherkassk Art -IV C i frec Sokolov, P A Psihologie pedagogică SPb C și r cop Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Spinoza, Benedict Tratat politic Varşovia Art C i rub Steppuhn, Friedrich Wladimir Ssolowjcw Leipzig Art VI-}-* Sudenko, S Shakespeare despre sinucidere Tver Art C kop Foerster, pr B Şcoala şi caracterul Transl cu el Sorgenfrey Cu prefață D I Korolkova Artă IX-j-ijS C o k Filevsky, Ioan, preot Celsus și Origen Harkov Art C k Chetverikov, K Relativitatea mișcării și începutul celei mai mici acțiuni din natură Art Shchirzhetskaya O întrebare mereu tulburătoare și ciudată Orenburg Art C Engel, Heinrich Eseu despre teoria societății și a dreptului SPb Art o C k , Erdmann, Benno Ipoteze științifice despre suflet și corp Moscova Art HP-N C i r Erdmann, E J Sistem psihologic de construcții și forme ale limbii germane Varşovia Art IVCh- C și r k Ediția Intermediarului I Nazhivin Despre ce vorbesc vedetele? ed , în arr pliant C la P Boulanger Confucius, cel mai bine ed incheiat prematur pliant C la Pleacă de aici Nello și Patrash, cel mai bine ed , tăiat pliant C K L Yanovskaya Moartea unei țărănci, cel mai bine ed , tăiat sapă C la J Rbskin Regele râului de aur, cel mai bine ed , tăiat pliant C la L Tolstoi Pentru conștiință, mai bine ed , tăiat pliant C k La fel Pentru suflet, cel mai bine ed , tăiat pliant C la G Beecher Stowe Cabana unchiului Tom, în dosar C și p jo K E Cijov Secretele și minunile lumii lui Dumnezeu, într-un dosar C și r K D Elliot Bucle aurii, într-un dosar C k S Portsky Să lucrăm, vol Eu, într-un folder C o k La fel Aceeași problemă II, în dosar C o k La fel Aceeași problemă III, într-un folder C și r Biblioteca "Runivers" cărți noi și BROȘURI Alcătuit de V Chertkov Vice secret, vol II, simplu, ed C K Compilat de V Lukyanskaya Prietenul animalelor, partea a II-a, nr II, în dosar C i r k L Tolstoi Ce este arta, în perepl C k La fel Despre viață, în traducere C k S Semenov Povești țărănești, vol I, în copertă C și r k L Tolstoi Care este credința mea? În repl C k E d Amicis Tovarăși de școală, într-un dosar C și r k ♦♦♦ Vrăjitoare ploaie, în dosar C și r k S Semenov Fără răspuns, într-un folder C k M Cernyaeva Povești despre Australia, pe coperta C k P Hlebnikov Redskins, în dosar C k S Semenov Povești țărănești, vol II, în coperta C și r k E Popov Scurt rezumat al celor mai importante minerale, într-un folder ♦♦♦ Orfana Gertie, in coperta C și r K Douglas-Wiggin și alții Înflorește mai, în copertă C și r corn Heroes of the Sea Coast, în copertă C și r o la I Gorbunov-Posadov În noaptea lui Hristos, cel mai bine ed , tăiat pliant C la Gheață, cea mai bună ed , tăiat pliant C la B Grincenko Sora Galya, cel mai bine ed , tăiat pliant C la L N Tolstoi Spunele lui Mohamed, cel mai bine ed , tăiat pliant C la S Semenov Fericirea nu este în bani, mai bine ed , tăiat pliant C la N V Gogol Pardesiu, cel

mai bine ed , tăiat pliant C la E Isupov Taur negru, cel mai bine ed , tăiat pliant C la L N Tolstoi Povestea lui Ivan cel Nebun, cel mai bine ed , tăiat pliant C la La fel Cercul de lectură, vol I, în coperta C p La fel La fel, vol II, în copertă C p k X Andersen Basme alese X Andersen, în cartonat C p o la P Boulanger Mi-ti, filozof chinez C io k θ Dulgher Civilizația, cauza și vindecarea ei C o K Henry-Thoreau Walden C și r k Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI A Andersen Ultima perlă, simplă, ed C la S Stahovici Orfan, simplu, ed C și k A Krymsky Nu primul, mai bine ed C la E Militsyna Dragoste, cel mai bun ed C la X Andersen Privighetoare, simplu, ed C */ k I Gorbunov-Posadok "Învățământul liber", anul al treilea, Nr C k La fel Mayak, nr C k H Dyadin Prin simplitatea sufletului, simplu, ed C și k S Semenov Shpitonok, simplu, ed C și k La fel Mireasă, simplă, ed C și k L N Tolstoi Boabe cu ou de gaina, simplu, ed C /i k La fel Lumânare, simplă, ed C / la Pleacă de aici Nello și Patrash, simplu, ed C v ^ la *** Secțiunea, simplă, ed C i Va к A Ulyanova și alții Copii glorioși, simpli, ed C la E Amicis Către mamă, simplu, ed C la Khmeleva Marya dantelara, simplu, ed C la I Elin Cum să ai grijă de grădină și de sere, cel mai bine ed , în copertă C k I Betner Grădină și grădină, ediția a patra, în coperta C k E Seton-Thompson Viața unui urs cenușiu, în acoperire C k E Seton-Thompson Familia Fox, acoperire C k E B Kapitan ianuarie, în copertă - Ts k Seton-Thompson Micul erou, acoperire C k Pleacă de aici Grădina Micului Harry, capac C k S Portsky Să lucrăm, vol , acoperire C I Gorbunov-Posadov A trăi - a iubi a sluji, simplu, ed C la La fel Eliberatorii de sclavi, simpli, ed C k M Ilyina Antoshka, acoperire C k Alkor Activități distractive, sub acoperire C k Roberts Casa la apa, in obl C k Walter În tărâmul naturii, în obl C k E Solomin Treci la treabă! Emisiune Eu, în acoperire C k A Pabst Educație practică C k X Shoen Scoala in aer liber C k Biblioteca "Runivers" Știri și note Din septembrie la Sankt Petersburg, în incinta Laboratorului de Biologie P F Lesgaft a deschis o nouă instituție de învățământ superior - Sankt Petersburg Cursuri superioare, cu facultăţi de învăţământ general şi special Sarcina principală a acestei instituții este eliminarea uneia dintre deficiențele foarte semnificative ale învățământului superior modern, care oferă doar cunoștințe speciale, fără studii superioare generale, rezultând un decalaj gol între învățământul secundar și cel superior Recunoscând importanța extrem de importantă a învățământului general în învățământul superior, nu numai pentru dezvoltare, ci și ca mijloc de facilitare a unei alegeri mai corecte de către studenții specialității lor, fondatorii cursului superior numit după P F Lesgaft a introdus în programa cursurilor o "facultate de învățământ general" specială, cu program de doi ani, în numărul disciplinelor de predare au fost incluse următoarele științe: matematică (lectori - prof Bauman și Kargin), fizică (prof Borgman, Ioffe, Altukhov, TGitov), chimie (Prof Baykov, Leshchenko), mineralogie (Prof Fedorov), astronomie (N A Morozov), geologie (Academician Chernyshev, Preobrazhensky), anatomie și histologie (Dr Krassuskaya și Butyrkin) , zoologie (Metalnikov, Davydov, Altukhova), fiziologie (prof Pavlov, Prințul Ukhtomsky), botanică (academician Borodin, Richter, Zinova), bacteriologie (Omelyansky), ist filozofie (prof Lossky), psihologie (prof Lapshin), psihologie comparată (prof Wagner), economie politică (prof Tugan-Baranovsky), enciclopedie de drept (prof Getrazhitsky, prof Gredeskul), dreptul de stat (prof Gessen), istorie generală (Prof Tarle), literatură generală Biblioteca "Runivers" NOTE ȘI NOTE (Kogan), sociologie (prof Maksim Kovalevsky), istoria artei (A Benois), istoria

muzicii (prof Kahl), desen (prof Mata), gimnastică după metoda Lesgaft (Pozner, Terenina) Doar la finalul facultății de învățământ general, un student care a promovat cu succes probele relevante poate intra în una dintre următoarele facultăți speciale, la alegere: fizică și matematică, juridică, istorică și filologică și pedagogică; șederea minimă în fiecare dintre ele este de ani, volumul predării este universitar Un loc important în programul de curs îl acordă exercițiilor practice din toate ramurile de cunoaștere, pentru care laboratorul de biologic al prof Lesgafta i-a asigurat mijloacele didactice, laboratoarele, un muzeu etc Începutul cursurilor a fost în septembrie Taxa pentru ascultarea unei prelegeri era de de ruble într-un an Petiții și referințe-Sf V Lipsa dovezilor de liceu, educațional instituțiile sunt acceptate de voluntari Atribuțiile directorului de curs au fost preluate de prof Maksim Maksimovici Kovalevski Președintele Consiliului de administrație N V Dmitriev Императорская Академія Наукъ, имѣя въ виду исполняющееся -го ноября и года двусод двухсодя Ломоносова, постановила ознаменовать этотъ юбилей, между прочимъ, изданіемъ особаго билей, между прочимъ, изданіемъ особаго билей въ которомъ будутъ напечатаны статьи, касающіяся жизни и научно - литературной дэсом дьом стано статьи вленіемъ un departament special Lomonosov la Bibliotecă, precum și amenajarea expoziției Lomonosov și Elizabethan Time Această expoziție va colecta portrete ale marelui om de știință rus, ale familiei și ale contemporanilor lui, ale patronei sale - împărăteasa Elisaveta Petrovna și angajații ei, și va prezenta, de asemenea, întregul timp elisabetan în cele mai importante evenimente culturale ale sale, într-un fel sau altul legate de numele de Lomonosov, cum ar fi, de exemplu: înființarea Universității din Moscova, a Academiei de Arte și a gimnaziilor din Moscova și Kazan, începutul jurnalismului rus, teatrul de teatru și operă rusesc, înființarea Corpului Naval, începutul mozaicului afaceri, publicarea primei Biblii, reglementarea educației la domiciliu etc Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" NOTE ȘI NOTE Lucrările pregătitoare pentru alcătuirea Departamentului Lomonosov, publicarea Colecției Lomonoșov și organizarea Expoziției au început deja de către Academie în persoana unei Comisii speciale - Comisia, recunoscând complexitatea ipotezelor propuse, a decis în ultima sa întâlnire să se aplice, prin tipărire a timpului, tuturor persoanelor care, având manuscrisele lui Lomonosov sau documentele referitoare la acesta, sau obiecte potrivite pentru sarcinile Expoziției (cum ar fi cărți, portrete, obiecte de artă, manuscrise etc), ar putea informa Academia fie obiectele în sine, fie informații despre acestea Academia este profund convinsă că memoria lui Lomonosov este dragă societății ruse și că Academia se va întâmpina cu simpatie și asistență generală în realizarea unei onorări demne a memoriei marelui om de știință rus Mesajele trebuie adresate la adresa: Sankt Petersburg, Academiei Imperiale de Științe, secretar permanent Notă Pe baza avizului Consiliului de Stat aprobat la aprilie : "i Academiei Imperiale de Științe i se acordă, pe lângă privilegiile stabilite prin actualele rezoluții în ceea ce privește trimiterile poștale, dreptul de a trimite, fără plată prin colectare a greutății, colete în ambalaje închise - moi sau tari, cu orice fel de atașament , cântărind până la un pud " Aceleași (vezi i) coletele, precum și scrisorile închise cu greutatea de până la o liră, adresate Academiei de Științe, sunt acceptate la oficiul poștal fără plata încasării greutății Principalele prevederi ale primei competiții rusești pentru premiul pentru cel mai bun proiect de organizare a unei școli de învățământ general public

inferior Cu fonduri strânse de inginerul P G Kovalevsky, filiala din Moscova a I R T O anunță un concurs pentru premii pentru cel mai bun proiect de organizare a unei școli de învățământ general public inferior care să îndeplinească atât cerințele pedagogiei științifice, cât și cerințele realității moderne La concurs pot fi depuse trei proiecte: Biblioteca "Runivers" NOTE ȘI NOTE a) organizarea unei școli care să răspundă nevoilor și condițiilor de viață ale populației din regiunile agricole ale țării; b) la fel în zonele cu industrie de fabrică; c) la fel în zonele cu populaţie artizanală şi industrială Proiectele depuse la concurs trebuie să cuprindă: a) o descriere generală a planului de organizare a școlii, b) o listă a disciplinelor de predare cu un tabel al lecțiilor săptămânale pentru fiecare materie; c) un program aproximativ pentru fiecare disciplină cu o scurtă notă explicativă și d) o estimare aproximativă pentru conținutul unei astfel de școli La concurs pot participa toate persoanele, cu excepția celor care sunt membri ai juriului Termenul limită de predare a lucrărilor la concurs este ianuarie și anul Premiul se acordă pentru cel mai bun proiect al fiecărui tip de școală separat; în total, astfel, se stabilesc trei premii în conformitate cu cele trei tipuri de școli menționate mai sus Toate cele trei proiecte pot fi depuse de aceeași persoană sau de persoane diferite Persoanele care au prezentat cel mai de succes proiect al unei organizații școlare primesc un premiu de de ruble pentru proiectul fiecăreia dintre cele trei tipuri de școli Solicitanții pentru premii trebuie să-și depună proiectele fără semnătură, dar cu un fel de motto Concomitent cu proiectul, în plicul sigilat trimis, pe care este înscris același motto ca pe proiect, trebuie să se conțină adresa detaliată a redactorului acestui proiect cu nume, patronim și prenume Proiectele și plicurile trebuie depuse la adresa: Moscova [Filiala Societății Tehnice Imperiale Ruse, Moscova, M Kharitonevsky per , Principii de bază de organizare a școlilor proiectate Fiecare tip de școală este împărțit în două diviziuni sau concentrări principale: prima concentrare corespunde școlii elementare cu elevi de aproximativ - ani; a doua concentrație este, conform * Biblioteca "Runivers" NOTE ȘI NOTE condițiile locale, sau treapta următoare a unei școli de învățământ general pentru adolescenții care au absolvit deja școala primară, sau clase și clase la care materiile sunt studiate după un program mai mult sau mai puțin elastic, determinat în funcție de cerințele și solicitările elevilor Natura ambelor concentrații este educația generală Sarcina școlii în ansamblu este dezvoltarea armonioasă a personalității elevului, a forței sale spirituale și fizice Școala se pregătește pentru viața practică, dar elevii ei nu sunt specialiști într-una sau alta ramură a muncii; ea își informează elevii cu privire la cunoștințe și le insuflă numai abilitățile necesare fiecărei persoane, indiferent de specialitatea pe care o alege la părăsirea școlii În același timp, ea își învață elevii să înțeleagă legătura variată a intereselor lor personale cu interesele publicului, dependența binelui lor personal de comun; trezește în ei sentimente sociale, dorința de a se servi nu numai pe ei înșiși, ci și intereselor comune ale concetățenilor lor, de care sunt legați prin mii de fire (economice, juridice, sociale etc) Cunoștințele pe care elevii le vor scoate din școală ar trebui obținute nu numai din cărți, ci și din observațiile naturii înconjurătoare, realitatea vie și experimentele Aceste cunoștințe vor fi puternice și valoroase doar atunci când sunt rezultatul muncii independente a elevilor Metodele de predare ar trebui să fie astfel încât studentul să devină mai probabil să fie cercetător și observator al fenomenelor studiate și, în același

timp, să i se ofere posibilitatea de a-și arăta mai des munca sa creativă, inițiativa Școala și realitatea înconjurătoare trebuie să fie strâns legate într-un întreg, astfel încât învățarea să vină din viață și să se întoarcă la ea în cele din urmă Trebuie să-și obișnuiască treptat animalele de companie să primească fapte goale, disparate din viață, să le proceseze și să le transforme din nou în viață, deja sub forma unor cunoștințe și acțiuni generalizate, semnificative Pe de altă parte, școala ar trebui să-și învețe elevii să folosească cartea ca sursă de cunoștințe aplicabilă practic vieții și ca mijloc de autoeducare și autoeducare Biblioteca "Runivers" NOTE ȘI NOTE Materialul raportat școlii, ca volum și conținut, trebuie să fie strict în concordanță cu organizarea psiho-fizică a elevului Juriu Juriul de revizuire a proiectelor predate și de acordare a premiului cuprinde: a) inițiatorul concursului, b) membrii M O I P T O , aleși de Consiliu și aprobati de Adunarea Generală; c) câte un reprezentant al următoarelor Societăţi din Moscova: Societatea de Alfabetizare, Societatea pentru Educaţie Extraşcolară O-va pentru diseminarea cunoștințelor tehnice, Politehnica O-va, O-va pentru îmbunătățirea vieții elevilor din școlile primare din Moscova, O-va pentru asistență reciprocă la Institutul Profesoral din Moscova, O-va pentru educatori și profesori, O-va pentru diseminarea educației comerciale , O-va de asistență reciprocă a angajaților zemstvo din districtul Moscova zemstvo, O-va din Moscova pentru agricultură, O-va de promovare a dezvoltării industriei prelucrătoare și O-v profesional muncitori ai producției manufacturiere și lucrătorilor de croitorie și producție de pălării Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " ANUNTURI În toate librăriile cunoscute DE VÂNZARE: PROF A I Vvedensky Eseuri filozofice Emisiune I Despre filozofie în Rusia, despre misticismul și critica lui V S Solovyov, despre liberul arbitru, despre sensul vieții, despre raportul dintre credință și cunoaștere Prețul pe care îl frec V Windelband Istoria filosofiei antice Traducere din germană, ed prof A I Vvedensky d-e ed Preț ruble V Windelband Istoria noii filosofii în legătură cu cultura generală și științele individuale Ed a II-a, reeditată de Prof A I Vvedensky pe a -a germană volume Pret ruble LUCRĂRI Societatea filozofică din Sankt Petersburg: Problema I Descartes Reflecții metafizice Transl editat și cu un articol de Prof A I Vvedensky Descartes și raționalismul Preț I p Problema II și III Malebranche Căutarea adevărului Transl ed şi cu un articol de E L Radlov Pret ruble Emite IT Berkeley Tratat despre începuturile cunoașterii umane Transl ed și cu un articol de Ya G Debolsky Pret cop Problema T Aristotel Etică Transl și articol introductiv de E L Raalov Prețul pe care îl frec cop Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ΛΟΓΟΣ colecție internațională de filozofie a culturii - EDIȚIA RUSĂ Eliberat de ori pe an în cărți a câte file fiecare CU CEA MAI APROPIATA PARTICIPARE: V Vernadsky, I Groves, θ Zelinsky, B Kistyakovsnago, A Lappo-Danilev-skago, N Lossky, E Radlov, P Struve, S Frank, A A Chuprov, precum și cei mai apropiați colaboratori și editori ai Logosului German, editat de S Gessen (Sankt Petersburg), E Medtner și J Stefptsna (Moscova) ======= A ieșit prima carte: Conţinut; De la redactori -G Rickert Despre conceptul de filozofie E Bu adevărat Știință și filozofie R Broker Filosofia lui A Bergson S I Gessen Misticism și metafizică Fossler Gramatica și istoria limbii θ Steppun Tragedia creativității B Yakovenko Filosofia teoretică a lui G Cohen Filosofia germană în ultimii ani Bibliografie (Recenzii de carte de Windelband, Maier, Miïnsterberg, Reya, Croce, Varisco, Viktorov, Husserl, James, Kuno Fischer, Gershenzon, Meyerson, Enriquez, Chuprov, Rykachev, Frank, Christiansen , Belago V Ivanov, Butru, Aiken)

Note (de ani de la Moscova Psihologie O-va O Libmanp) ·= a doua carte: - Conţinut; B Windelband Filosofia culturii și idealismul transcendental X Joel Pericolele gândirii moderne Krone Despre așa-numitele judecăți de valoare Simmel La întrebarea metafizicii morții Sincer Natura si cultura Trolch Despre posibilitățile creștinismului în viitor Kon "Anii rătăcitori ai lui Wilhelm Meister" Traducere de J Ziegler Despre relația artelor plastice cu natura B A Kistyakovsky Realitatea dreptului obiectiv Andrey Bely Gândirea și limbajul (Filosofia limbajului de A Potebnya) B Yakovenko Recenzia Bibliografiei de Filosofie Italiană (Recenzii de cărți de Vvedensky, Vasiliev, Natorp, Schelling, Heraclit, Hessen, Bonasce, Cohen) Insule - Editura "Calea") PREȚUL FIECĂRII CARTE RUBLE (livrare pe cheltuiala editurii) Din , "Logo-urile" rusești vor fi publicate de trei ori pe an, în cărți a câte - file Abonamentele pentru vor fi anunțate separat Conținutul estimativ al cărții următoare (care va fi publicată în februarie): B Varisco Subiect și realitate E Seseman Moment irațional în sistemul filozofiei Melis Principalele tipuri de misticism Yakovenko Ce este filozofia Struve Despre unele motive în economia politică modernă Simmel Michel Angelo N N Alekseev Filosofia lui B N Chicherin M Schwartz Oh, așa că " Note TsKu^Miroepekt "Logos" cu articolul "Ot -'^x^d^atH , |^Ch£\Yak|ƀdb editii la editura de carte " iÜjgffîBdro"bBaHie", (Moscova, Kuznetsky Most, tel -) Iatvlstvo "MUSYGEG", Moscova, bulevardul Prechistensky, , ap , tel - numit pozitivism științific editii" se trimite la cerere Musaget" şi în librărie LH Biblioteca "Runivers "